पाठक र ग्राहकको सुविधाको लागि अभियान साप्ताहिक वेबसाइडमा पनि
www.abhiyanweekly.com

अभियान साप्ताहिक

ABHIYAN WEEKLY
Email: abhiyan.weekly@yahoo.com

वर्ष : ३१ | अङ्क : २९ | २०७० फागुन २ गते शुक्रबार (Feb. 14, 2014) | मूल्य रू. १०/-

सशांकलाई च्याप्दा शेखर क्रुद्ध

काठमाडौं । संसदीय दलको नेताको निर्वाचनमा सुशीलमाथि विद्रोह गरेर देउवाको पक्षमा मतदान गरेका शेखर कोइराला सुशीलसँग झन बढी क्रुद्ध बनेका छन् । सुशील कोइरालाले कोइरालाको आधिकारिक रूपमा सुजातालाई पर राखेर सशांक कोइरालालाई च्यापेपछि शेखर र सुजात दुवै एक हुन पुगेका छन् । सुजाताभन्दा प्रभावशाली शेखर भएकाले पनि शेखरको विद्रोहले रङ देखाउने धेरैले विश्वास राखेका छन् ।

बिपीपछि जिपीले एकछत्र राज गरेको काँग्रेस पार्टीलाई त्यस्तो प्रभावकारी (बाँकी अन्तिम पेजमा)

सुशील सरकारलाई पहिलो गाँसमै झिँगा

काठमाडौं । एमालेले सघाएपछि दुई तिहाई मतका साथ कांग्रेस सभापति सुशील कोइराला प्रधानमन्त्री चयन भए । निजामति निर्दलीय शासन फेरि दलीय पद्धतिमा पुग्यो । यस घटनालाई सबैले कांग्रेस-एमालेको राम्रो थालनी भने- आशा गरे अब सहमतिको संविधान बन्छ । प्रधानमन्त्री सुशील कोइरालाले प्रतिवद्धता दोहोऱ्याए- एक वर्षमै संविधान लेखिन्छ ।

तर गृह मन्त्रालय झगडाको विऊ बन्यो ।

७ बुँदे सहमति गरेर स्वच्छ, सरल, सुशील सरकार भनेर रोष्ट्रमबाट 'समर्थन' गर्ने एमालेले बल्खु दरबार नपुग्दै आलोचना गऱ्यो- सुशील धोकेबाज रहेछन् । यस्तो सरकार चल्न दिइन्नँ ।

राप्रपा नेपालका अध्यक्ष कमल थापाले प्रतिपक्षको तर्फबाट संविधानसभाबाट भनेका थिए- असंवैधानिक ७ बुँदे सहमति गर्ने अधिकार ठूला दुई दललाई कसले दियो ? असंवैधानिक सहमति गरेर सरकार बन्ला ? कस्तो संविधान बन्ला ? भनेर प्रश्न उठाए । प्रमुख प्रतिपक्षी एमाओवादीले थप्पडी बजायो । नभन्दै 'संविधान केन्द्रविन्दू' हो भन्ने एमालेले सत्तालिप्सा देखायो । सरकार निर्माणमै बखेडा झिक्यो । सुशील कोइराला सरकारको पहिलो गाँसमै झिँगा पऱ्यो ।

चुनौती संविधानसभाभित्र छन् । एमाओवादी विगत सहमति मान्नुपर्छ भन्छ, राप्रपा नेपाल मान्दिन भनिरहेको छ । सडकबाट नेकपा-माओवादी 'गोलमेच' सम्मेलन नभए सडक संविधान जारी गरिन्छ भनिरहेको छ । राप्रपा नेपाल हिन्दू राष्ट्र र संवैधानिक राजतन्त्रलाई न्यूनतम एजेन्डा बताइरहेको छ । यो अवस्थामा सुशील

(बाँकी अन्तिम पेजमा)

को हुन् रक्तचन्दनको तेल घस्ने नेता ?

काठमाडौं । कम्युनिष्ट नेताहरू रक्तचन्दनको तेल घस्ने बानी परेको खुलासा हनुमान ढोकाका प्रहरीले गरेको छ । ती को को हुन् उनले खुलाएनन्, तर उनले भने, कमरेड हुन् । कहिले एम्बुलेन्समा, कहिले गुच्चा बनाएर त कहिले गाडीमा फल्स बटम बनाएर भारतको आन्द्र प्रदेशदेखि चीनको खासासम्म पुऱ्याउने गरिएको रक्तचन्दन अब तेल बनाएर चीन तस्करी हुन थालेको छ । प्रहरी स्रोतका अनुसार भारत को जिम्मा भारतको तस्करले लिएका छन् भने नेपालको जिम्मा नेपाली तस्करहरूले लिएका छन् । जसको संरक्षण कमरेडहरूले गर्ने गरेका छन् ।

खुला सिमाना भएका कारण भारतबाट सजिलै नेपाल भित्रिने गरेका रक्तचन्दन कम्युनिष्ट प्रभावशाली क्षेत्र बुटबल, धादिङ, कीर्तिपुरमा भण्डार गर्ने गरिएको छ । त्यहँबाट च्यानल सेटिङ गरेर चीनतिर तस्करी हुने गर्छ । (बाँकी अन्तिम पेजमा)

भिआईपी क्षेत्रमा लोडसेडिङ किन नहुने ?

अभियान संवाददाता

काठमाडौं । विगतको दोस्रो जनआन्दोलनका बेला सडकमा पुगेर कराउनेहरू व्यक्तिहरू नै अहिले सरकार संचालकका रूपमा रहेपनि उनीहरूले त्यसबेला आफैंले जनतासामु गरेका प्रतिवद्धताहरू उल्लंघन गर्दै गएका छन् । अहिले मुलुक अन्धकारमय भए पनि ठूला दलका शीर्ष नेताहरू र राष्ट्रपति, उपराष्ट्रपति, सिंहदरबार, मन्त्रि निवासमा र उच्चतहका कर्मचारीहरूको घरमा लोडसेडिङको मार पर्दैन अर्थात् उनीहरूलाई चौविसै घन्टा बत्ती उपलब्ध हुन्छ ।

सरकार र निजी क्षेत्रको दोहोरीका कारण मुलुक अन्धकारमय भएको छ । कलकारखानाहरू बन्द हुने अवस्थामा पुगेका छन् । सानो लगानीमा प्रकाशित हुने पत्रपत्रिकाहरू प्रकाशित हुन नसक्ने अवस्थामा पुगे पनि सरकारले भने लोडसेडिङमुक्त गर्ने कुनै ठोस योजना ल्याउन सकेको छैन । कागजी कुरा र पत्याउनै नसक्ने निर्देशन दिनुबाहेक सरकारले केही गर्न सकेको छैन । जनआन्दोलनका बेला भन्ने गरिन्थ्यो, राजदरबारमा सधैंभरी वत्ती, अन्धकारमा जनता भनेर ठूला ठूला नारा लगाउने व्यक्तिहरूकै घरमा अहिले वत्ती कटौती हुँदैन । आखिर किन ? जनतालाई सडकमा उतार्नको लागि त्यसबेला त्यस्ता नारा लगाएका थिए त ?

प्राधिकरणले नदीमा पानीको सतह घटेको र माग अनुसारको विद्युत् उपलब्ध हुन नसकेको भन्दै लोडसेडिङ ८४ घन्टा पुऱ्याएपछि देश अन्धकारमय भएको हो । यसअघि हप्तामा ८१ घन्टा लोडसेडिङ भए पनि अस्तीदेखि त्यसलाई बढाएर ८४ घन्टा पुऱ्याइएको र अबको केही दिनभित्रैमा ९० घन्टा पुऱ्याउने तयारीमा प्राधिकरण लागेको एक कर्मचारीले बताएका छन् । सरकार र ऊर्जा मन्त्रालयका उच्च तहका कर्मचारीहरूले जे जस्तो फलाके पनि अबको केही दिनभित्रैमा ९० घन्टा पुऱ्याउँदै फागुन चैत्रमा दैनिक १७ घन्टा लोडसेडिङ पुऱ्याउने कार्यमा प्राधिकरणका उच्चतहका कर्मचारीहरू सक्रिय भएका छन् । हालैमात्र इन्भर्टर कम्पनीहरूले लोडसेडिङ बढाउनैका लागि तत्कालीन उद्योगमन्त्री र प्राधिकरणका उच्च तहका कर्मचारी र अर्थमन्त्रालयका केही कर्मचारीहरूलाई मोटो रकम नजराना चढाएको सिंहदरबार सूत्रले दाबी गरेको छ ।

हालै विभिन्न विद्यार्थी संगठनका प्रतिनिधिहरूले विद्युत प्राधिकरणका कार्यकारी

(बाँकी अन्तिम पेजमा)

किन मागे अध्यागमनका कर्मचारीले सामुहिक सरुवा

अभियान संवाददाता

काठमाडौं । अख्तियार दुरूपयोग अनुसन्धान आयोगले वैदेशिक रोजगार विभागमाथि चलाएको छानविनले गर्दा आफूहरूसमेत छानविनको दायरामा पर्ने डरले त्रिभुवन अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल अध्यागमन कार्यालयका कर्मचारीहरूले सामूहिक रूपमा सरूवाको माग गरेका छन् । पहिला अध्यागमन कार्यालयमा सरूवा माग्दै धेरै कर्मचारीहरू गृहमन्त्रालयमा धाउने गरेका भए पनि अहिले उनीहरू अन्तै सरूवा माग गर्ने गरेका हुनाले त्यहाँ हुने भ्रष्टाचारको भण्डाफोर हुन सक्ने भएको छ ।

अख्तियारले वैदेशिक रोजगार विभागबाट अवैध ढंगले कामदार पठाएको बारेमा छानविन गर्न फाइल मगाउने क्रममा अध्यागमन कार्यालयबाट समेत विवरण माग्न थालेपछि त्यही विषयलाई लिएर अधयागमनका कर्मचारीहरूले आफूहरूमाथि अनावश्यक हस्तक्षेप भएको भन्दै अध्यागमन विभाग र गृह मन्त्रालयमा पुगेर सामूहिक रूपमा सरूवा मागेका छन् । पहिला उनीहरू अध्यागमन विभागमा पुगेर विभागका महानिर्देशकलाई भेटेर सरूवा मागेका भए पनि महानिर्देशकले मन्त्रालयमा जान सुझाव दिएपछि उनीहरू मन्त्रालयमा पुगेका हुन् । विमानस्थल कार्यालयमा खटिएका करिब ४० जना

(बाँकी अन्तिम पेजमा)

नयाँ ट्याक्सी दर्ता खोल

काठमाडौं । काठमाडौं उपत्यकामा सञ्चालित निजी ट्याक्सीहरूले सेवाग्राहीलाई सेवा दिने नाममा व्यापक ठगी गरिरहेका गुनासाहरू दिनहुँ आए पनि त्यस्ता ठगी गर्ने व्यवसायीहरूमाथि सरकारले कुनै कारबाही गर्न सकेको छैन । ट्याक्सीहरू भनेको ठाउँमा नजाने, मिटर बिगारेर सेवाग्राहीलाई ठग्ने कार्यले तिब्रता पाएपनि सरकारले भने उनीहरूकै हितका लागि नयाँ ट्याक्सी ल्याउन रोक लगाएको छ । २०५७ जेठ १७ गते यातायात व्यवस्था विभागको अनुरोधमा तत्कालीन श्रम तथा यातायात मन्त्रालयले नयाँ ट्याक्सी दर्ता बन्द गरेपछि अलिहेसम्म सेवाग्राहीले तिनै पुराना ट्याक्सीहरू चढ्नु पर्ने बाध्यता छ ।

एक ट्याक्सी व्यवसायीका अनुसार एउटा ट्याक्सीले दिनमा ६ सय र रातमा ७ सय गरी १३ सय रूपैयाँ साहुलाई बुझाउनु पर्छ । एक लिटर पेट्रोलबाट २० किलोमिटर ट्याक्सी चल्छ । ग्राहक ट्याक्सीमा बस्दैमा न्यूनतम १४ रूयैयाँ तिर्नुपदर्छ, त्यसपछि क्रमशः पैसा बढ्दै जान्छ । पुराना ट्याक्सीहरू उपत्यकामा सञ्चालन हुन नसक्ने भएपछि उपत्यका बाहिर लगेर सञ्चालन गर्ने गरिएको छ । एउटा ट्याक्सीले सरदर ५० लाखसम्म कमाउन सक्छ । फेरि त्यही ट्याक्सीको (बाँकी अन्तिम पेजमा)

सभासद्को नालीबेली सिधैं दूतावासमा

काठमाडौं । संसद् सचिवालयका महासचिव मनोहरप्रसाद भट्टराईलाई कतैबाट फोन आयो र उनले हस् हजुर भनिदिए । त्यसपछि सूचना प्रमाणित भयो- संविधानसभाका ६०१ सभासद् सबैले एभरेष्ट बैंकमा खाता खोल्नु । राष्ट्र बैंकले प्रकाशित गरेको सूचनाअनुसार खाता भएका वा खोल्नेहरूले पूर्ण पारिवारिक विवरण भएको फर्म भर्नुपर्छ । एभरेष्ट बैंकमा खाता खोल्ने सबै सभासद्ले पनि पारिवारिक विवरण भर्नुपर्छ ।

स्मरणीय छ, एभरेष्ट बैंक भारतको पञ्जाब बैंकको सहकार्यमा खोलिएको बैंक हो । यसको सफ्टवेयरको सिधा लिंक दिल्लीसँग कायम छ । (बाँकी अन्तिम पेजमा)

रेग्मीको कार्यकाल इतिहासले समीक्षा गर्ने

काठमाडौं । एमाओवादीको महाधिवेशनबाटै पारित गरी सर्वोच्च अदालतका बहालवाला प्रधानन्यायाधीश खिलराज रेग्मीलाई संविधान नै संशोधन गरेर मन्त्रिपरिषद्को अध्यक्ष बनाइएकोप्रति एमाओवादीले नै केही दिन पहिला आफ्नो पार्टीले गम्भीर भुल गरेको उद्घोष गरिसकेको अवस्थामा तत्कालीन अध्यक्ष रेग्मीले भने आफ्नो कार्यकाल सफल भएको बताएका छन् ।

विशेष परिस्थितिमा आफूलाई राज्यले तोकेको अभिभारा आफूले सफलतापूर्वक पूरा गरेको भन्दै रेग्मीले जनकपुरमा पहिलोपल्ट पुगेर आफूलाई सहयोग गर्ने सबैलाई धन्यवादसमेत दिएका छन् । जानकी मन्दिरको दर्शन गर्न जनकपुरधाम पुगेका रेगमीले त्यहाँ सञ्चारकर्मीहरूसँग कुरा गर्दै राज्यले आफूलाई संविधानसभाको चुनाव सम्पन्न गर्ने गरी मन्त्रिपरिषद्को अध्यक्ष बनाएकोमा आफूले सफलतापूर्वक संविधानसभाको चुनाव गराएको बताए पनि उनले नेकपा-माओवादीसहितका ३३ दलले रेग्मीले सर्वोच्च अदालतको प्रधानन्यायाधीशबाट राजीनामा दिएको खण्डमा आफूहरूले चुनावमा भाग लिने उद्घोष सार्वजनिक रूपमै गरेका भए पनि उनले बरू आफूले मन्त्रिपरिषद्को अध्यक्षबाट राजीनामा दिने तर प्रधानन्यायाधीशबाट राजीनामा नदिने अड्डी लिएका हुनाले उनको कार्यकाललाई सफल मान्न सकिने अवस्था देखिएन ।

केही दिन पहिला गुठी संस्थाले जानकी मन्दिरका पुजारी रामतपेश दासलाई हटाएर जनकपुर ६ का जगदिश दासलाई पुजारी नियुक्ति गरेपछि त्यस निर्णयको विरूद्धमा जनकपुरका साधु सन्तहरूले आन्दोलन सुरू गरेका छन् । जानकी मन्दिर बचाउ

(बाँकी अन्तिम पेजमा)

पढ्थ्यौं हामी बसीकन सँगै वेद, बाइबल, नमाज
पसेकेही नरपशुहरू ध्वस्त पारे समाज ।

मर्‍यौ ज्यूँदै त्यो जस्ले बिर्सियो देशको माटो
बाँच्यो त्यो मरेर पनि जस्ले सम्झियो देशको माटो ।

कायर भएर पटक पटक मर्नुभन्दा
बहादुर भएर एकै पटक मर्न सकौं ।

– अभियानवाणी

अभियान
साप्ताहिक

सम्पादकीय

संविधान दिएमात्र सहमतिको सार्थकता

संविधानसभाको दोस्रो निर्वाचनमा पहिलो र दोस्रो ठूलो दल बनेका नेपाली कांग्रेस र नेकपा एमालेबीच भएको सात बुँदे सहमतिले गर्दा केही समयका लागि भए पनि मुलुकले निकास पाएको छ । नेपाली कांग्रेसका सभापति सुशील कोइरालाको नेतृत्वमा सरकार गठन भएको छ । मुलुकका दुई प्रजातान्त्रिक दलहरुको बीचमा भएको सहमतिले गर्दा सरकार निर्माण भए पनि कोइराला नेतृत्वको सरकारको आयु एक वर्षसम्म मात्र भएको उद्घोष गरिनुले राजनीतिले स्थायित्व भने पाउन सक्ने सम्भावना ज्यादैं न्यून रहेको छ । नेकपा एमालेले निर्वाचन सम्पन्न भएदेखि नै राष्ट्रपति र उपराष्ट्रपतिको समेत निर्वाचन हुनुपर्दछ भन्ने अडान राखेको र कांग्रेसले एकवर्षभित्रमा संविधान निर्माण गरी त्यसपछि मात्र राष्ट्रपति र उपराष्ट्रपतिको चुनाव गराउने अडान लिएको भए पनि सात बुँदे सहमतिको बुँदा नं. ३ मा संविधानसभाबाट पारित संविधान सार्वजनिक भएपछि र उक्त संविधान प्रारम्भ हुनुअघि संविधानसभा/व्यवस्थापिका संसदबाट राष्ट्रपति, उपराष्ट्रपति, संविधानसभाका अध्यक्ष, उपाध्यक्ष र प्रधानमन्त्रीको निर्वाचन गर्ने, सो सम्बन्धी व्यवस्था गर्न अन्तरिम संविधान, २०६३ मा आवश्यक संशोधन गर्ने सहमतिलाई कार्यान्वयन गर्नका लागि अर्को निर्वाचनसम्मका लागि वर्तमान राष्ट्रपति र उपराष्ट्रपतिलाई निरन्तरता दिन संविधानसभाबाट अनुमोदन गर्ने बुँदा नं. ४ मा उल्लेख गरिएको छ ।

संविधानसभाबाट संविधान निर्माण भइसकेको अवस्थामा त्यसलाई सार्वजनिक गरिएपछि अन्तरिम संविधानलाई खारेज गरी नयाँ संविधान लागू गर्नु पर्नेमा उक्त संविधानलाई कार्यान्वयन नै नगरी पुनः अन्तरिम संविधान अनुसार नै राष्ट्रपति र उपराष्ट्रपति लगायत अन्य विशिष्ट पदाधिकारीहरुको चुनाव गर्नुपर्ने भन्ने व्यवस्था आफैँमा हास्यास्पद रहेको छ । नयाँ संविधान संविधानसभाबाट पारित भएपछि उक्त संविधान तत्कालै लागू गर्नुपर्नेमा माथि उल्लेखित बुँदा नं ४ मा व्यवस्था गरिएअनुसार त्यसलाई कार्यान्वयन गराउन अन्तरिम संविधान, २०६३ मा आवश्यक संशोधन गर्ने भन्ने सहमति के का लागि ?

सरकार गठन हुनुपूर्व नै सरकारको नीति तथा कार्यक्रम ल्याउनुपर्नेमा दुई दलबीच भएको सहमतिमा सरकार गठन भएको सात दिनभित्रमा साझा सहमतिको न्यूनतम कार्यक्रम ल्याउने सहमति गरिनुले कोइरालाको नेतृत्वमा गठन भएको सरकार कार्यक्रमविहीन र नीतिविहीन हुने प्रायःनिश्चित जस्तै देखिएको छ । नेपाली कांग्रेसका सभापति सुशील कोइरालाको नेतृत्वमा गठन भएको सरकारले एकवर्षभित्रमा संविधान ल्याउन फलामको चिउरा चपाउनु जस्तै कठिन कार्य हुनसक्छ । दुई दलबीच सहमति भएपनि दुई दलले अन्य दलहरुसँग सहमति गर्न नसकेका र अन्य प्रजातान्त्रिक दलहरुको विश्वास जित्न नसकेको खण्डमा एक वर्षभित्रमा संविधान निर्माण हुनसक्ने सम्भावना नरहे पनि उनीहरुले एकवर्षभित्रैमा संविधान निर्माण गर्ने प्रतिवद्धता जनाउनु सकारात्मक पक्ष हो ।

संविधानसभामा उपस्थित भएका ३० दलमध्येका धेरै दलहरुलाई सरकारमा सामेल गराएको खण्डमा संविधान निर्माणमा सहयोग पुग्न सक्ने भएको हुनाले कोइरालाले धेरै दलहलाई सरकारमा सहभागी गराउने प्रयास गर्नुपर्दछ । विगतमा पनि नेपाली कांग्रेस र नेकपा एमालेबीच सहकार्य भएको थियो । अहिले कांग्रेस र एमालेबीच भएको सहकार्य पहिलो र नौलो सहकार्य होइन । २०४६ सालदेखि नै उनीहरुबीच सहकार्य हुँदै आएको र २०४६ सालमा कांग्रेस नेतृत्वमा भएको यस्तै सहकार्यले मुलुकलाई एकवर्षभित्रमा संविधान दिएको थियो । त्यस्तै संयोग अहिले पनि जुटेको छ । यो सहकार्यले मुलुकलाई एकवर्षभित्रमा संविधान दिन्छ भन्ने विश्लेषकहरुको ठहर रहेपनि पुरै विश्वास गरिहाल्ने अवस्था भने अहिले बनिसकेको छैन । संविधान निर्माणमा उत्पन्न हुन सक्ने गाँठाहरु फुकाउन कोइराला नेतृत्वको सरकारले सबै दलहरुको विश्वास जित्नै पर्दछ । सरकारमा भएको घमन्ड र दम्भ कांग्रेस एमालेले देखाएको खण्डमा त्यसले संविधान निर्माणमा अवरोध सिर्जना गर्नसक्छ ।

कांग्रेस एमालेबीच भएको सहमति प्रधानमन्त्री, मन्त्री, सभाध्यक्ष, उपाध्यक्ष र महत्वपूर्ण पदहरु सम्हाल्नका लागि मात्र नहोस् । मुलुकले राजनीतिक निकास पाउनका लागि सहमतिलाई दुवै दलले अक्षरस पालना गर्दै दलीय सहमतिका आधारमा सरकार संचालन गरी जनताले दिएको म्याण्डेट अनुसार एकवर्षभित्रमा संविधान निर्माण गर्ने प्रतिवद्धता पूरा गर्न सकेको खण्डमा मात्र दुई दलबीच भएको सहमतिले सार्थकता पाउन सक्छ । संसदमा तेस्रो र चौथो ठूलो दल भएका एमाओवादी र राप्रपा नेपाललाई साथमा लिएर उनीहरुको समेत सहमतिमा संविधान निर्माण कार्यलाई अघि बढाउन सकेमात्र कोइराला नेतृत्वको सरकारले मुलुकलाई केही दिएको ठहरिन सक्छ । यदि त्यसो नभएको खण्डमा मुलुकमा राजनीतिक अस्थिरता कायमै रहन सक्छ भन्ने हामीले ठहर गरेका छौं । दुई दलबीच सत्ता समीकरणमै विवाद उत्पन्न भएको हुनाले र कोइराला सरकारले पूर्णतासमेत पाउन नसकेको अवस्थामा कोइराला सरकारको आयु र दलहरुको विश्वसनीयतामाथि नै प्रश्नचिन्हसमेत खडा भएको छ ।

कोइरालालाई पहाडको चुनौती

देवेन्द्र चुडाल

संविधानसभाको दोस्रो निर्वाचन सम्पन्न भएको दुई महिना २३ दिनपछि मुलुकले निर्वाचित प्रधानमन्त्रीका रूपमा नेपाली कांग्रेसका सभापति एवम् संसदीय दलका नेता सुशील कोइरालालाई पाएको छ । सुशील कोइराला आजसम्म कुनै उच्च पदमा नबसेका र अनुभवसमेत नभएका व्यक्ति भएको हुनाले कोइरालाको नेतृत्वमा बनेको सरकारका लागि सबै समस्याहरूको समाधान गर्दै एकवर्षभित्रमा संविधान निर्माण गर्ने कार्य चुनौतीपूर्ण रहेको छ । केही दिन पहिला सत्ता भागवण्डाकै लागि नेकपा एमाले र नेपाली कांग्रेसबीच भएको ७ बुँदे सहमति नेपाली कांग्रेसले उल्लंघन गरेर आफ्नो पार्टीलाई धोका दिएको आरोप नेकपा एमालेका नेताहरूले लगाएका हुनाले कोइरालाको सपथ ग्रहण कार्यक्रम नै निराशाजनक रहेको थियो । प्रधानमन्त्री कोइरालाले आफूले राष्ट्रपति डा. रामवरण यादवबाट सपथ लिएपछि आफ्नै पार्टीका नेता रामशरण महतलाई बिना विभागीय मन्त्रीका रूपमा सपथ खुवाउनुले कोइरालालाई पहिलो गाँसमै ढुंगा परेको छ । नेपाली कांग्रेस र नेकपा एमालेबीच केही समय पहिला राष्ट्रपति र उपराष्ट्रपतिको चुनाव अहिले नै गराउने कि नयाँ संविधान निर्माण भएपछि मात्र भन्ने जुहारी नै चलेको र दुवै पार्टीहरूले आ-आफ्ना अडानबाट पछि नहटेकाले एकवर्षे करारका रूपमा कोइरालाई प्रधानमन्त्री बनाउन नेकपा एमाले सहमत भएरै दुई दलबीच सात बुँदे सहमति भएको थियो ।

कांग्रेस-एमालेबीच भएको सातबुँदे सहमतिको मसी सुक्न नपाउँदै दुई दलबीच विवाद उत्पन्न हुनुले राजनीतिक दलहरूमा आत्मविश्वासको कमी र एक दलले अर्कोलाई विश्वास गर्ने परम्परा नभएको स्वीकार गर्नैपर्दछ । यदि नेपाली कांग्रेसले नेकपा एमालेलाई गृहमन्त्रालय दिने सहमति गरेको हो भने त्यो सहमतिबाट नेपाली कांग्रेस पछि हट्नु हुँदैन । यदि सहमति होइन भने नेकपा एमालेले अनावश्यक अडान लिएर सरकारमा सामेल नहुने ढिप्पी गर्नु किमार्थ उचित हुँदैन । सरकारमा को जाने भन्दा पनि दुई दलले कसरी सबै दलको सहयोग र समर्थनमा संविधान निर्माण गर्ने भन्ने कार्यलाई प्राथमिकतामा राखेर आफ्नै प्रतिवद्धता अनुसार एकवर्षभित्रमा संविधान निर्माण गर्ने कार्यलाई अघि बढाउनु पर्नेमा अहिले सरकार गठन नहुँदै विवाद निकाल्नुले एकवर्षभित्रमा संविधान निर्माण गर्न दलहरू असफल हुने संकेत हो । सुशील कोइराला २०४६ सालभन्दा अघि खासै चर्चामा नआएका व्यक्तिका रूपमा चिनिन्छन् । उनी गिरिजाप्रसाद कोइराला जीवित रहेसम्म उनैको छायाँमा रहेका व्यक्ति भएका र उनले आफ्नै दलका नेताहरूको समेत विश्वास लिन नसक्ने व्यक्तिका रूपमा चिनिएका व्यक्ति भएका हुनाले अब उनले आफ्नै दलभित्रको असन्तोष र नेकपा एमालेलगायतका अन्य दलहरूको असन्तोषलाई साम्य कसरी पार्दछन्, उनको सफलता र असफलता त्यसैबाट प्रष्ट हुन्छ । आफ्नै दलभित्रको विभिन्न गुट र उपगुटलाई एकै ठाउँमा राख्न सकेमात्र कोइरालालाई सहज हुनेछ ।

दलहरूले राजनीतिक सहमति गर्न नसकेकै कारण एमाओवादीको प्रस्तावमा सर्वोच्च अदालतका तत्कालीन प्रधानन्यायाधीश खिलराज रेग्मीको नेतृत्वमा गैरराजनीतिक नेतृत्वको सरकार निर्माण भएको थियो । रेग्मी नेतृत्वको सरकारलाई चुनाव सम्पन्न गर्ने अभिभारा सुम्पिएका दलहरूले उनीहरूले आशा गरेकै रेग्मी नेतृत्वको सरकारले शान्तिपूर्ण रूपमा निष्पक्ष र धाँधलीरहित चुनाव गराएर आफ्नो कर्तव्य पूरा गरच्यौंर रेग्मी सरकार विदा भएको छ । ११ महिना सत्ताको नेतृत्व गरेका रेग्मीले निर्वाचित प्रधानमन्त्री आएपछि सर्वोच्च अदालतको प्रधानन्यायाधीश पदबाट राजीनामा समेत दिइसकेका र उनले सुशील कोइरालाको नेतृत्वमा रहेको सरकारले एक वर्षभित्रमा संविधान निर्माण गर्ने आशा गरेका हुनाले अब रेग्मीको आशा एवम् विश्वासमाथि दलहरूले घात गर्नु किमार्थ उचित हुँदैन । दलहरूबीचको अविश्वासले पहिलो संविधानसभाले आफ्नो पदावधि सतप्रतिशत थपेर चारवर्षसम्म पुऱ्याएपनि संविधान बनाउन सकेन । त्यो असफलतालाई दलहरूले मनन गरेर विश्वासका साथ अघि बढ्नु पर्नेमा यति छिट्टै ठूला दुई दलबीच विवाद उत्पन्न हुनु डरलाग्दो संकेत हो । प्रजातान्त्रिक शक्तिहरूबीचमै अविश्वास बढ्नुले आम नागरिकमा देखिएको सकारात्मक पक्षलाई विवादले नकारात्मक रूपमा बदलिदिनसक्छ । नागरिकमा पलाउँदै गरेको आशा एवम् विश्वासमाथि दलहरूले घात गर्नु स्वयम् दलहरूकै लागि घातक साबित हुन सक्नेतर्फ दलहरू सजग रहनै पर्दछ । पछिल्लो समयमा प्रमुख दलहरू आन्तरिक रूपमा कमजोर बन्दै गएका छन् । आ-आफ्नै दलका शीर्ष नेताहरू आपसमै भिँडेका छन् । कांग्रेस र एमालेबीचको पद वा भागवण्डामा देखिएको किचलोमा पनि दलभित्रको अन्तरविरोधको केही भूमिका रहेको छ । आफूले पाए ठीक नपाए अरूलाई भाँजो हाल्ने अन्तरनिहित स्वार्थ र नियत पराजित गर्न सकिएन भने त्यसले समस्यै समस्या ल्याउने प्राय:निश्चित नै छ । कांग्रेस एमालेबीच भएको औपचारिक/अनौपचारिक सहमतिलाई दुवै दलले संस्थागत गर्दै स्वामित्व लिन नसक्दा अनावश्यक खेल खेल्नेहरूलाई बल पुगेको छ । दुवै दलका शीर्ष नेताहरूले त्यस्ता अनावश्यक खेल खेल्ने व्यक्तिहरूलाई स्वार्थ र व्यक्तिगत तवरले पदमा पुग्न चाहने प्रवृत्तिलाई निरूत्साहित गर्न नसकेको खण्डमा अन्ततः पार्टीहरूलाई नै घाटा पुग्दछ । पार्टीभित्रको अन्तरद्वन्द्व र व्यक्तिगत स्वार्थका पक्षधरहरूलाई प्रधानमन्त्री कोइरालाले बुझ्नै पर्दछ । यदि अब पनि कोइराला पहिलाकै जस्तो सानो घेरामा रमाउन चाहे भने त्यसले उनलाई त घाटा हुन्छ, हुन्छ त्यसमा कांग्रेस पनि त्यसैमा सामेल हुने भएको हुनाले कोइरालाले आफ्नो स्वच्छ छवि र इमानदारीता जोगाइराख्ने कसम अहिले नै खानु पर्दछ । अरूले बेइमान गर्दैनन् भनेर कोइरालाले सोचेको भए त्यो उनको लागि भूलमात्र हुनेछ । आफ्नै पार्टीभित्रको अन्तरविरोध र आफूलाई प्रधानमन्त्री बनाउन सहयोग गर्ने नेकपा एमालेको असहयोगले गर्दा प्रधानमन्त्री कोइरालाको नेतृत्वमा रहेको सरकार जन्मदै संकटमा परेको हुनाले अहिले उत्पन्न भएका समस्याको कारण र आधारहरू तत्कालै खोजिनु पर्दछ । यो घटनाको सही र इमानदारीताको साथ निष्कर्ष ननिस्किएको खण्डमा कोइराला सरकारको भविष्य अन्धकारमय हुने निश्चित छ ।

प्रधानमन्त्री सुशील कोइराला विगतदेखि नै सहमति, सहकार्य र एकताको मान्यता बोकेर आएका व्यक्तिका रूपमा चिनिन्छन् र उनले विभिन्न दलहरूबीच भएका सहमतिलाई कार्यान्वयन गर्नैपर्दछ भन्दै आएका र एमाओवादीलाई स्वयम् कोइरालाले नै सहमति कार्यान्वयन नगर्ने एमाओवादीको संस्कार रहेकोले त्यही समस्या नै मुलुकको प्रमुख समस्या भएको बताउँदै आएका हुनाले उनले नेकपा एमालेसँग गृहमन्त्रालय उसलाई दिने सहमति भएको हो भने अहिले आफ्नो प्रतिवद्धताविरूद्ध गृहमन्त्रालय दिन नसकिने उद्घोष गर्नु आफैँमा आपत्तिजनक रहेको छ । अब स्वयम् कोइरालाकै नेतृत्वमा इमानदारी र सहमति कार्यान्वयन गर्ने परीक्षा सुरू भएको छ । यो परीक्षामा उनले साहसिक र परिपक्व निर्णय गर्दै अघि बढेमात्र कोइराला परीक्षामा सफल ठहरिन सक्छन् । यसैमा मात्र उनको र कांग्रेस अनि मुलुकको समेत हित सुरक्षित रहनेछ । एकवर्षे करारमा प्रधानमन्त्री नियुक्ति भएका कोइरालाका लागि शान्ति सुरक्षा बहाली गर्दै भ्रष्टाचारमा शून्य सहनशीलता कायम गर्दै एकवर्षभित्रमा संविधान निर्माण गर्ने चुनौती समेत रहेको छ ।

विगत १५ वर्षदेखि स्थानीय निकायको चुनाव हुन सकेको छैन । प्रधानमन्त्री सुशील कोइरालाले ६ महिनाभित्रमा स्थानीय निकायको चुनाव सम्पन्न गराउने उद्घोष गरेपनि अबको ३/४ महिनाभित्रमा चुनाव नभए आगामी मंसिरमा मात्र चुनाव हुनसक्छ । निर्वाचन आयोगले समेत दलहरू र सरकार तयार भएको खण्डमा वैशाख-जेष्ठमा स्थानीय निकायको निर्वाचन गराउन सक्ने अभिव्यक्ति दिइसके पनि एमाओवादी अहिलेकै अवस्थामा चुनावमा जान तयार नदेखिएको हुनाले प्रधानमन्त्री कोइरालाको ६ महिनाभित्र स्थानीय निकायको निर्वाचन गराउने प्रतिवद्धता पूरा हुन सक्ने अवस्था देखिएको छैन । आफूले पूरा गर्न नसक्ने प्रतिवद्धता जनाउनुभन्दा काम गरेर देखाउनु कोइरालाको लागि अर्को चुनौती रहेको छ । कोइराला सरकारले मुलुकमा बढ्दै गएको बेरोजगारी र मूल्यवृद्धिलाई तत्कालै समाधान गर्न सकेमात्र सरकारको औचित्य साबित हुनसक्छ । जनता महंगी, लोडसेडिङ लगायतका अनेक समस्याबाट ग्रस्त भएका छन् । विगतका सरकार प्रमुखहरूले समेत प्रधानमन्त्री कोइरालाका जस्ता प्रतिवद्धता नजनाएका होइनन् तर उनीहरूले जनताको नाममा सिन्कोसम्म भाँच्न सकेका थिएनन् । आफूलाई ठूलो क्रान्तिकारी, अग्रगमनकारी नेता मान्ने पुष्पकमल दाहाल र बाबुराम भट्टराई प्रधानमन्त्री भएका बेलामासमेत उनीहरूले जनताको पक्षमा केही गर्न सकेका थिएनन् भने अहिले सुशील कोइरालाले जनताको पक्षमा केही गर्दछन् भन्ने विश्वास जनतालाई नभए पनि कोइरालाले केही गरेरै देखाउनै पर्दछ ।

संविधानसभाको दोस्रो निर्वाचनमा सबैभन्दा ठूलो पार्टी भएको नाताले कांग्रेसले सरकारको नेतृत्व लिने अवसर पाए पनि कांग्रेसको लागि त्यो अवसर ज्यादै चुनौतीपूर्ण रहेको प्रष्ट रूपमै देखिएको छ । प्रधानमन्त्री सुशील कोइराला नेतृत्वको सरकारको पहिलो दायित्व र कर्तव्य भनेकै संविधान निर्माण गर्नु हो । यदि कोइराला नेतृत्वको सरकारले एकवर्षभित्रमा संविधान निर्माण गर्ने दायित्व पूरा गरेको खण्डमा त्यसको जसको भारी कांग्रेसलाई नै जान्छ । बहुदलीय व्यवस्थामा सबै जस अपजसको भारी प्रधानमन्त्रीले नै बोक्नु पर्दछ । मन्त्रीहरू भनेका त प्रधानमन्त्रीका सहायक मात्र हुन् । त्यसैले गर्दा प्रधानमन्त्रीले मन्त्रीहरू नियुक्त गर्दा आफूलाई काम गर्न सजिलो हुने गरी मन्त्रीहरू नियुक्त गर्ने परम्परा विश्व जगतमै देखिएको भए पनि सुशील कोइरालाको लागि भने त्यस्तो अवस्था छैन । आफ्नै पार्टीभित्र गुटउपगुट रहेका र संसदीय दलको चुनावमा होस वा संविधानसभाको चुनावमा होस् कोइराला पक्ष र वरिष्ठ नेता शेरबहादुर देउवा पक्ष भनेरै ६० र ४० प्रतिशतमा भागवण्डा गरेर चुनावमा गएका हुनाले कोइरालाले अब त्यही गुटकै आधारमा मन्त्रीहरू नियुक्त गर्नुपर्ने अवस्था छ । आफ्नै पार्टीभित्र सन्तुलन मिलाउन नसकेको खण्डमा स्वच्छ छवि भएका व्यक्ति प्रधानमन्त्री भए पनि मुलुकले कुनै गति लिन सक्दैन । नेपाली कांग्रेसका वरिष्ठ नेताहरू भ्रष्टाचारी ठहर भएर जेल सजाय समेत भोगिसकेका हुनाले फेरि त्यस्तै भ्रष्ट र बदनाम भएका व्यक्तिहरूलाई मन्त्रिपरिषद्मा सामेल गराएको खण्डमा प्रधानमन्त्री कोइरालाको हालसम्म बचेको स्वच्छ छवि र इमानदारितासमेत माटोमा विलिन हुनसक्छ । यी सबै चुनौतीहरूको समाधान गर्न के कोइराला सफल होलान ! चुनौती नै चुनौतीकाबीच प्रधानमन्त्री भएका कोइरालाका सामु अहिले पहाड फुटाउने जस्ता चुनौती देखिएका छन् ।

devendrachudal@gmail.com

किन झगडा सुरू भयो कांग्रेस एमालेबीच ?

राजन कार्की

नेपाली कांग्रेसका सभापति सुशील कोइरालाको उम्मेदवारी र उपसभापति रामचन्द्र पौडेलको प्रस्तावलाई संविधानसभा, संसदको रोष्टममा उभिएर एमाले संसदीय दलका नेता केपी ओलीले 'संविधान लेखनलाई केन्द्रविन्दूमा राखेर' समर्थन गरेको पुष्टि गरेका थिए । 'इमान्दार छवि भएका सुशील कोइराला' भनेर प्रशंसा पनि गरेका हुन् । तर, वानेश्वर संविधानसभा भवनमा समर्थन गरेको घण्टा नबित्दै एमालेको बल्खुदरवारमा बैठक बस्यो र केपी कमरेड उफ्रिए- गृह मन्त्रालय पाउँदैनौं भने एमाले सरकारमा जाँदैन । एमालेको नेतृत्व गर्दै सरकारमा जान तैयार भएका नेता वामदेव गौतम चिच्याए- कांग्रेसले सहमति तोड्छ, धोका दिन्छ भने एमाले पनि कांग्रेसको सरकार चल्न दिदैन । एमालेले भनेजस्तो भएन भन्दै एकघण्टाभित्रै इमान्दार सुशील कोइरालामा बेइमानी देख्यो । कांग्रेसका नेता डा. रामशरण महत भन्छन्- एमालेलाई गृह मन्त्रालय दिने कुनै सहमति भएकै थिएन । यसकारण समाजमा प्रश्न छ : एमाले के हो ? जवाफ दिइन्छ : के हो ? के हो ? एमाले सत्ता र अवसरवाद मात्र हो त ?

एमालेको अवसरवाद र सत्तालिप्सा उसको अनुहारमा देखियो । ७ बुँदे सहमति गरेर सरकार, सभामुख, राष्ट्रपतिलाई एकवर्षे असंवैधानिक नागपासमा बाँधेर कांग्रेसको नेतृत्वमा सरकार बनाउन सहमत हुने एमालेको (केपी, वामदेव) अभिष्ठ एकवर्षपछि पार्टी, प्रधानमन्त्री, राष्ट्रपति, सभामुख सबैतिरको मौजा निर्माण गर्नु देखिन्छ । कतै पनि एमालेको उद्देश्य संविधान निर्माण र घोषणा देखिन्न । लाटालाई पनि थाहा छ कि संविधान घोषणा गरेपछि राजनीतिक पद्धति नयाँ संविधानमा लेखिएअनुसार निर्देशित हुनेछ । भावी संविधानलाईसमेत एमालेको अवसरवादी कालो छायाँ अहिले नै पार्ने प्रयत्नलाई प्रतिपक्षीका तर्फबाट राप्रपा नेपालका अध्यक्ष कमल थापाले अपवित्र, असंवैधानिक भन्दै यसरी कस्तो संविधान आउनसक्छ भनेर प्रश्न उठाएका थिए । यथार्थमा त्यो कथन सत्य थियो जसलाई रोष्टममा उभिएर एमाओवादीले कुनै प्रतिक्रिया दिन चाहेन र टेबुल ठोकेर साक्षीमात्र बकेको देखियो ।

प्रमुख प्रतिपक्षमा एमाओवादी र दोस्रो प्रतिपक्षमा चौथो शक्ति राप्रपा नेपाल छ । दुबै पार्टीले निजामती निर्दलीय सरकारबाट दलीय सरकार बनेकोमा सुशील कोइरालालाई बधाई दिएका छन् । र, भनेका छन्- दलीय सरकार सुरू भयो, गुण र दोषका आधारमा समर्थन र बिरोध हुन्छ । राम्रो काममा साथ रहन्छ, नराम्रो कामको प्रतिवाद हुन्छ । संविधान लेखन हाम्रो प्राथमिकता हो । तर सरकार निर्माण गर्न एमालेलाई दुई तिहाई बहुमत दिने मुख्य दल एमाले संविधान लेखनप्रति प्रतिवद्ध देखिएन । उसको प्राथमिकता गृह मन्त्रालय अर्थात प्रहरी प्रशासन देखियो । गृह भनेको देश पनि हो । सरकारमा जानेको घर गृह होला, हाम्रो घर देश । लथालिङ्ग भएको देशलाई व्यवस्थित गर्नका लागि संविधान जरूरी छ । राजनीतिक दस्तावेजका रूपमा रहेको अन्तरिम संविधानले सधैं थेग्दैन, चल्दैन । देश चलाउन राष्ट्रिय सहमतिमा, जनादेशको शक्तिले निर्माण हुने संविधान जरूरी छ । त्यति महत्वपूर्ण काम गर्ने बेलामा एमालेले गृह मन्त्रालय चाहियो भनेर जुन खिचलो झिकेको छ, त्यो निन्दनीय छ । देशको आवश्यकता संविधान हो, संविधान निर्माण गर्ने हो भने सत्ताको खिचलोलाई वर्षदिन थाँती राख्नुपर्छ, संविधान निर्माणका लागि सख्य अनुसारको योगदान, त्याग, सकारात्मक सहयोग सबैले गर्नुपर्छ । पहिलो संविधानसभादेखि आजसम्मको ५ वर्षमा साह्रै बदनाम भइसके राजनीतिक दलहरू, असल र आवश्यक बन्नका लागि यो अवसर उनीहरूले गुमाउनु हुन्न ।

कति राम्रो थालनी गरेका थिए कांग्रेस र एमालेले । ढिलै भए पनि मिलेर सरकार चलाउने र मिलेर संविधान बनाउने लक्ष्यलाई जनस्तरबाट प्रशंसा भयो । पहिलोपटक सत्तामा उक्लेका र एकैपटक सरकारको नेतृत्व गरेका सुशील कोइरालालाई सबैले 'सफा नेता'का रूपमा लिएका छन् । लामो संक्रमणबाट पार पाउन र राजनीतिलाई पूर्ण प्रजातान्त्रिकरण गर्न कांग्रेस, एमालेको यो साझेदारीलाई राम्रो मानियो । अव राजनीतिक स्थायित्व आउँछ भन्ने विश्वास गरियो । सपथग्रहण नहुँदै भारतले खुशी प्रकट ग-यो र प्रधानमन्त्री सुशील कोइरालालाई भारत भ्रमणको निम्तो दियो भने नेपाल आएका अमेरिकी मन्त्रीले बधाई दिए, सबैतिरबाट बधाईको वर्षात हुनथालेको छ । यस्तो अवस्थामा ०४६ सालदेखि कम्युनिष्ट आवरणमा प्रजातान्त्रिक अभ्यासमा खरो उत्रदै आएको एमालेले 'कम रेड'को सानो चित्त देखाएर नमीठो अनुभव गराएको छ । संविधान लेखनमा दुष्प्रभाव पर्ने भयो भन्ने आशंका गराएको छ ।

जनादेशको दुई मर्म कुनै नेताले नभुलुन् । पहिलो भँडुवा सोच राख्नेलाई जनताले एमाओवादीलाई दिएजस्तो दण्ड दिनेछन् । दोस्रो मिलेर काम गरून् । सर्वसत्तावाद, निरङ्कूशता, कूशासन, राष्ट्रघातलाई जनताले माफी दिनेछैनन् । यो दुबै सन्देश निर्वाचनका माध्यमबाट जनवाणी प्रकट भएको हो । राजनीति गर्नेहरूका लागि यो जनवाणीलाई राजनीतिक (गायत्री) मन्त्र भने पनि हुन्छ । जसले यो मन्त्र भुल्यो, अर्को निर्वाचनमा उसको हालत खस्ता भयो । आजका जनता सहनशील छन्, दण्डदिन पनि सक्षम छन् । खड्ग ओलीले सुशासन, स्थिरता, संविधान निर्माणमा जुन खड्गो तेर्स्याएका छन्, त्यो खड्गोलाई दशा बन्न दिनुहुन्न । अव देशले दिशा पाउनुपर्छ, कुनै कमरेड खड्गोका पछि लागेर देश, देशको सुनिश्चित भविष्य, संवैधानिकबिहीनताको अवस्थाग्रस्त बनेर सती जान सक्दैन । खड्गो बन्ने सबै राजनीतिक शक्तिले मनन गरून्- हप्कीदप्कीले होइन, जनादेशबाट चलौं, जनादेशको सम्मान गरौं र राजनीतिलाई अन्यौलको निकास बनाऔं ।

हो, ०६४ को निर्वाचनले चिनेको राष्ट्रपतिलाई ०७० को निर्वाचनले चिन्दैन । पुरानै राष्ट्रपतिले सपथ ख्वाएका सूर्यबहादुर थापासँग नयाँ सभासदले सपथ खाएको त सत्य हो । सत्य हो भने असत्यतिर किन उन्मुख भएको ? सबै दल एकै थलोमा बसेर संविधान निर्माण गर्ने र त्यो संविधानसभाबाट अनुमोदित संविधानले जे भन्छ, त्यही गरे त भइहाल्यो । छलफल जुन विषयमा पनि गर्न सकिन्छ, निर्णय संविधानसभा, संसद भएकाले त्यहाँ खोजिनुपर्छ । अँध्यारा कोठाहरूमा गरिएका गोप्य सम्झौता भनेका काला काम हुन् र काला काम गर्न कुनै कमरेडहरूलाई सुहाउँदैन । प्रजातन्त्रको बिडा उठाएको र प्रजातन्त्रवादी कांग्रेस पनि त्यस्तो सम्झौतामा उन्मुख हुनुहुन्न । कांग्रेस जतिसक्यो उति पारदर्शी हुनुपर्छ, पारदर्शिता कांग्रेसको क्षमता बन्नुपर्छ । अतिवादको पछाडि चमरपंखा बनेर हिड्दा कांग्रेस कुन दलदलबाट पार पाउन सफल भएको छ भन्ने हेक्का सिङ्गो कांग्रेसले राख्नुपर्छ । सभापति सुशील कोइरालाले प्रधानमन्त्री चुनिएपछि भनेका छन्- लोकतान्त्रिक प्रजातन्त्र र संविधान मेरा लक्ष्य हुन् । लक्ष्य त्यही हुन् भने कांग्रेसलाई वीपीको सिद्धान्तमा ढाल्नुपर्छ र यसमा सुशील कोइरालाजस्ता खारिएका कांग्रेसले कदापि ढलपल गर्नुहुन्न । सुशील कोइराला जति 'रूख' बनेर उभिन सके, त्यति कांग्रेसी छहारीको गरिमा र महिमा बढ्नेछ ।

अपवित्र मूलबाट पवित्रताको आशा गर्न सकिन्न भनिन्छ । नभन्दै एमालेको दबाबमा गरिएको ७ बुँदे सहमतिले राजनीतिक निकासको ढोका त खुल्यो, आशंकाहरू पनि पस्यो । आशंका बल्झिएर शंकाले लंका पिर्छ कि भन्ने संशय पनि देखिन थाल्यो । एमालेले सरकार ढाल्ने चेतावनी दिइसक्यो र एमालेको यो झुसिलो डकारले संविधान लेखन र घोषणामा बिघ्न उत्पन्न गराउने संकेत गरिसकेको छ । राम्रो थालनी पछिको यो परिदृश्य नितान्त निराशापूर्ण छ । अनेक छिर्कीलाई असफल पार्दै प्रधानमन्त्री बनेका सुशील कोइरालाका सामु देखिएको यो अर्को साँघुरो गल्छेडोले आउने पाइला पाइलामा धराप छन् भन्ने आहट बन्न पुगेको छ । भित्री रूपमा बंकर राजनीतिमा पारंगत र बाहिर सरल, भद्र, स्वच्छ र शान्त स्वभावका सुशीलका लागि हुल्लडखालको सार्वजनिक राजनीतिक जीवनको चुनौती सुरू भइसकेको छ । सत्ताभित्रको एमाले, संविधानसभाभित्र एमाओवादी, राप्रपा नेपाल, मधेसी दल र सडकको नेकपा-माओवादी चतुरतालाई सहमतिको चाबुकले काबुमा राखेर सत्ता र संविधानमा जुट्नु सुशीलका लागि राजनीतिक जीवनको अन्तिम कडा परीक्षा भन्दा फरक पर्दैन । हलिउडको हिरो बन्न हिडेका सुशील कोइराला राजनीतिमा लागे र झण्डै ५ दशकको राजनीतिक अनुभव छ उनमा । उनले त्यो अनुभवलाई कला र कालिगरीका रूपमा शान्ति, संविधान र प्रजातन्त्रको सुन्दर स्वरूप निर्माण गर्न देखाउनु पर्छ । सुशील कोइराला धैर्यशील छन्, अव उनको साहस, सिद्धान्त र स्पष्टता देखिनुपर्छ । उनको कार्यकाल र जीवनकै सफलता प्रजातान्त्रिक दृढतामा निर्भर छ । नेपाली कांग्रेस सत्तामा छ, संविधान निर्माणको लक्ष्य भेदनमा छ । कांग्रेस सफल हुनु भनेको प्रजातन्त्र सफल हुनु हो, जनादेश सफल हुनु हो, प्रजातान्त्रिक पद्धति र बिधिको शासन सफल हुनु हो । लोकतान्त्रिक राजनीतिमा सबै दलहरू लागिसकेका छन् । बुलेट त्यागेर ब्यालेटलाई आस्था बनाइसकेका छन् । बुलेट हारिसकेको अवस्थामा ब्यालेट अथवा संविधान निर्माण हुनु भनेको सबैको जीत हो । सबैले जित्ने स्थितिलाई कसैले नधिमिल्याउँ । यसकारण एमालेलाई सुझाव छ- यसरी संविधान लेखिन्न कमरेड ।

जनादेशको दुई मर्म कुनै नेताले नभुलुन् । पहिलो भँडुवा सोच राख्नेलाई जनताले एमाओवादीलाई दिएजस्तो दण्ड दिनेछन् । दोस्रो मिलेर काम गरुन् । सर्वसत्तावाद, निरङ्कूशता, कूशासन, राष्ट्रघातलाई जनताले माफी दिनेछैनन् । यो दुबै सन्देश निर्वाचनका माध्यमबाट जनवाणी प्रकट भएको हो । राजनीति गर्नेहरुका लागि यो जनवाणीलाई राजनीतिक (गायत्री) मन्त्र भने पनि हुन्छ । जसले यो मन्त्र भुल्यो, अर्को निर्वाचनमा उसको हालत खस्ता भयो । आजका जनता सहनशील छन्, दण्डदिन पनि सक्षम छन् ।

The India Doctrine: Book review

Isha Khan

Adorned in a saffron red jacket and embellished with a detailed map of South Asia the concept of an India Doctrine has been introduced to the readers in Bangladesh recently. The book 'The India Doctrine' has been published by the Bangladesh Research Forum and edited by Barrister M.B.I. Munshi and is priced at Tk. 300. Munshi's contribution to the book constitutes the largest section with several other writers from Bangladesh, Nepal and Sri Lanka providing some useful and informative chapters.

The book comes complete with a foreword written by esteemed scholar, Professor Ataur Rahman of Dhaka University who sets the theme of the book. We are reminded by Prof. Rahman that while India might have its own rationale for framing its regional policy compatible with its national interests, the fact remains that constant apprehensions, mistrust and tensions between India and the smaller neighbors including Bangladesh had its negative effects on any meaningful cooperation and security in the region.

This introduction neatly moves us into the chapters written by Munshi which are a series of discussions that covers the relations between India and East Pakistan/ Bangladesh from 1947 to the present. It attempts a historical and geo-strategic appraisal of relations between the two countries but also offers a more wide ranging analysis involving the Indian external intelligence operations in Bangladesh and outside. The central idea of the chapters when taken as a whole appears to be that the India Doctrine as implemented by successive administrations in India is not limited to simply harming the economic interests of [its neighbours] but also has a historical and intellectual underpinning that comes from the thoughts and writings of Jawaharlal Nehru and Madhav Sadashiv Golwalkar amongst others. The idea of a United India (or an 'Akhand Bharat') according to the author is still a goal of Indian policy making in South Asia.

Prof. Rahman is forced in his foreword to contend that this thesis may seem implausible and 'far-fetched' but also points out that Munshi supplements his ideas with an exhaustive and elaborate set of references and notes to back up his argument. However, a defect in this intricate framework of references is that the chapters lack a bibliography which would have made it easier to verify the arguments advanced by the author. The chapters also seems to be hampered by the fact that they were written originally as a 3 part article and the author clearly has had some difficulty in framing his arguments within this constriction. However, as we all know Francis Fukuyama and Samuel Huntington both started their seminal works in a similar manner with articles in prominent journals before they were rendered into book form and this does not seem to have affected the stream of their discussion and thoughts.

f+ As this may be, the principle cause of disquiet will certainly be Munshi's interpretation of significant historical events and his commentary on the motivations of characters such as Jawaharlal Nehru, Indira Gandhi, Sheikh Mujibur Rahman and Ayub Khan who are all now long dead. I was certainly surprised by some of his findings but it was difficult to find fault here as most of his views are backed-up with thorough research and investigation. His chapters on the 1971 war and the insurgency in the CHT are probably the most tantalizing in terms of historical data and comparisons.

Some of Munshi's arguments are further buttressed by a short chapter by Khodeza Begum who makes reference to events that occurred during the 1990?s related to clandestine meetings held in Dhaka concerning the reunification of the subcontinent. In her chapter, there is an extensive discussion on the policies being pursued by the Indian government that according to her is detrimental to the sovereignty and territorial integrity of Bangladesh. She analyses the concept of a United Bengal that has featured in some of the Indian political literature in recent years. She has also summarized the tactics and strategies adopted by the Indian government and its intelligence agency to undermine the unity of Bangladesh and to inculcate the population of the country with a perspective adverse to the nations integrity. Although solidly written there is a problem with the length of the chapter as well as the dated materials used by the author. A more contemporary approach may have served better but the evidence seems irrefutable and the author should update her research before a second edition is considered.

In a sudden change of location Brig. Gen. M. Sakhawat Hossain inexplicably takes us all the way to the Indian Ocean and the emerging strategic scenarios being played out in the area. One may legitimately question the relevance to the overall context and theme of the book but the author makes this abundantly clear when he remarks that rivalries in the South Asian region are primarily based on events in 1971 and India's intent on dominating the region has had to appreciate the ground realities that this cannot be achieved alone. Hossain expertly explains the intricate alliances being forged in the region and the importance of the Indian Ocean in the strategic thinking of India, China, the USA and Pakistan. His comments on the North-East insurgency and the recent uprising in Nepal are highly commendable and very insightful especially in the latter case where he had visited prior to writing the chapter.

Following the chapters by the Bangladeshi authors mentioned above come the section written by the Nepali writers. In the case of Madan Prasad Khanal, Nishchal Basnyat and Sanjay Upadhya their contributions to the book are highly articulate, elegant and almost near impeccable. Each author discusses differing aspects of Indian interference and intervention in Nepali internal affairs and in some cases provides possible solutions to these problems. But with a clear conception of the implications of Indian domination on Nepal Dr. Shastra Dutta Pant appeared a little confused in his expressions.

The final chapters of the book are by two Sri Lankan writers Dr Rohan Gunaratna and Arbinda Acharya. Both writers collaborated to produce a single chapter on the Sri Lankan attitude to Indian interference or as the authors themselves put it, "India's involvement in Sri Lankan ethnic imbroglio has been one of the most controversial, ironic as well as tragic aspects of New Delhi's foreign policy." While concentrating on the Sri Lankan situation the writers also manage to draw in examples from Bangladesh, Pakistan, Nepal and Bhutan to back up their case on Indian aspirations in South Asia. Of significance is the Indian involvement in the protracted and apparently insoluble conflict with the Tamils. The chapter also involves a geostrategic appraisal of Sri Lanka and its growing relationship with China andPakistan. It is unfortunate therefore that the authors were not as forceful about Indian interventions in Sri Lanka especially during the time of the premiership of Rajiv Gandhi. The chapter seems somewhat apologetic about Indian intervention rather than condemnatory which would have been an appropriate response from Sri Lankan nationals.

हावादारी गफ र काइते तर्क

■ अनिल योगी

राष्ट्रको अस्तित्व रक्षागर्न सकियन र जीवन समाप्त भयो भने यो राष्ट्रका लागि मेरो जिवन धिक्कार हुनेछ । राष्ट्र र जनता प्रति गद्धारी गरेर बाँच्नेहरुका लागि आफनो जीवन अमुल्य लाग्नु अस्वभाविक होइन । जन्मीनु र मर्नु त संसारमा मानीसको नियतीनै हो । मानीसको चेतनाले काम गर्दा सम्म आफनो भन्ने कुनै पनि चिज सहज ढङ्गले मानिस गुमाउन चाहदैन र मान्दैन । देशको अस्तित्व रक्षाका लागि संसारमा संख्यातमक रुपमा कमै मानिसहरु लाग्छन । बिश्व राजनीतिमा यतिबेला कुनै पनि दुनियाँका मानीसहरु राष्ट्रको रक्षाका लागि भन्दा पनि प्रजातन्त्र वा लोकतन्त्रका लागि संघर्ष गरिरहेका छन । तिनीहरुले श्वतन्त्रता प्राप्तीको नाममा हजारौ लाखौ जनताको जीवन र आफनो राष्ट्र गुमाएका छन । नेपालीहरु प्रजातन्त्र वा लोकतन्त्रको बदला आफनो राष्ट्र गुमाउने त होइनन् भन्ने जगजगी भएको छ । बेबस्थाले बिधिको स्थापना गर्न सकेन भने त्यो बेबस्था हैंन सक्दैन । देशको अवस्था सजिलो भएको अवस्थामा नागरिकका मनमा यस्तो निराशायुक्त बिचार आउन सक्दैन । राष्ट्र गुम्ने त होइन भन्ने मेरो मनमा डर पैदा भएको हुनाले यो कुरा भन्न बाध्य भएको छु ।

फरक बिचार,फरक राजनीतिक दर्शन र फरक फरक आचरण भएका नेताहरु राजनीतिको नाममा क्रियाशिल भएको जस्तो त देखिन्छ । तर तिनका कर्मले देश र जनताका जीवनमा कुनै प्रकारको परिर्वतन आउने संम्भावना देखिदैन । राष्ट्रको आजको अवस्था अत्यन्तै जटील र जोखिमपुर्ण छ । मैले भन्नु भन्दा पनि आम नेपाली जनता जानकार छन । यो जटीलता बाट राष्ट्रलाई बिकाशको मार्गमा लैजान र जनतालाई देश भित्र बाँच्न सहज बातावण बनाउन राजनीतिकर्मीहरु एक ठाउँमा बसेर समाधान खोज्न सक्नु पर्ने हो । आजको जन चाहना यही थियो । कस्को बिचार सही र कस्को बिचार गलत भन्ने बिवादको अव कुनै माने छैन । एक राजनीतिक दल वा समुहका बिचारमा राष्ट्रको संबृद्धि हुने र जनताले चैनका साथ बाँच्न पाउने अवस्था पनि देखिदैन । राजनीतिको नाममा देशलाई बर्वाद गर्ने नेताहरुको असफलतालाई जाहेज मान्न सकियला तर राष्ट्रको असफलता कसरी स्वीकार गर्न सकिन्छ ? राष्ट्रको उत्थान र जनताको प्रगतिका लागि राजनीति गर्नु सजिलो बिषय होइन । दलका नेताहरुले राष्ट्र र जनताको नाममा आफनो बेवस्था सुधार गर्ने माध्यम राजनीतिलाई बनाउँदा देश असफलताको संघारमा पुग्यो ।

नेपालको राजनीतिमा लाग्ने मानीसको संख्या बढ्दो छ । तर देश दिनप्रतिदिन कमजोर बनिरहेको छ । बिकाश निर्माणका काम रोकिएका छन यात भ्रष्टाचार गर्ने अखडाने बिकाशका योजना हुन भनेर जनताले बुझ्नु पर्ने अवस्था बिध्यमान छ । जनताले आफनो देशमा सुरक्षित भबिश्य खोज्न सकिरहेका छैनन् । दैनिक बिदेशीने नेपालीको लर्को हेर्दा यो राष्ट्रमा बिक्के भएका मानीसहरुले राजनीति गरिरहेका छन् कसैले भन्न सक्दैन । ६ दशक सम्म आपसमा झगडा गरेर बस्ने घिनलाग्दो राजनीतिक नेतृत्वको नेपाली जनताले बिकल्प खोज्न सकेनन् । जति जोगी आए काने चिरेका भने जस्तो एउटै चरित्रका मानीसहरुले फरक फरक कुरा गरेर राष्ट्रलाई निचोरी रहेका छन । बाहिर लोकतन्त्र,मानवअधिकार, र बिविधखाले स्वतन्त्रताको कुरा गरे पनि भित्री योजना यो राष्ट्र मास्न आएका बिदेशीहरुले यो बेथिती भित्र आफनो स्वार्थपुर्ति गर्न खोज्नुलाई अन्यथा मान्न सकिदैन । अरुले कसैको देश बचाई दिदैन । यदी अरुले यो देशको रक्षा गरिदिन्छ भन्ने कसैले कल्पना गरेको छ भने त्यो मुर्खता मात्र हो ।

बिबेक पुऱ्यायर राज्य र समाज हाक्न नसक्नेहरुलाई नालायक भन्न नसक्ने दुनियाँ जहाँतही हुन्छ र त्यही दुनियाँमा राजनीतिको नाममा जस्तो सुकै बिचार बिक्रि पनि सहज रुपमा हुन्छ । राजनीतिको नाममा दलका नेताहरु त्यही मुर्खतापुर्ण काम गरिरहेका छन । राजनीतिक नेतृत्व त यति अयोग्य र असक्षम छ भने जनताको राजनीतिक योग्यताको कुरा गर्नु बेकार हो । आजको यो नेपाली दुनियाँले देशलाई मागिखाने भाँडो बनाएको छ । आजको नेपाली समाज मानसिक रुपमा अपाङ्ग जस्तै छ । यो समाजको चेतनाले केवल आफनो जिवन गुजारा गर्न सक्छ देशको उत्थान गर्न सक्दैन । जागरुक दुनियाँ भएको राष्ट्र यसरी मृतुशैयामा पुग्दैन । आज सम्म देश धन्न बाँचेको रहेछ यो गर्वको कुरा हो । जस्ले सङ्लो देश बचाई राखिदिए तिनीहरुलाई धारेहाथ लगाउँनेहरुलाई बाह्यशक्तिका चाटुकार हुन भन्न अब कसैले धक मान्नु पर्दैन ।

गौरवान्वित भएर आफुलाई नेपाली भन्न गारो मान्य तर आ(आफना जात,भाषा र धर्मका मानीसहरु जम्मा गरेर कम्बर मर्काई मर्काई नाँचेर जगत हसाउँने नेपालीहरु रमाईलो गरिरहेका छन । बाहुनहरुलाई प्रमुख अतिथि बनाउनु र जातीय झुण्ड बनाएर नाँच्नुमा गर्व छ नेपालीहरुलाई । देश कस्लाई चाहियको छ र ? देशको चिन्ता त दरवार र श्रीपेज जनताको नाममा छोडेर जानेलाई होला कि त फाटेको टोपीमा टालो हालेर शिरमा लगाउने निमुखा नेपाली जनतालाई मात्र छ । यो देशको राजनीति बुझ्नै गारो जनतालाई त झन बुझाउनै गारो । दलका नेताहरु जनताले काग्रेस र एमालेलाई सत्ता सहमतिमा चलाउँ भनेर मत दिएका हुन् भनिरहेका छन । कस्तो हावादारी काईते तर्क हो त्यो बुझीसक्नु छैन । देशलाई बिचारमा चलाउन असफल भएपछि दलका नेताहरु बर्बराउन थालेका छन । फरक फरक बिचारका आदर्श छाँटेर दोस्रो पटक संबिधानसभामा पुगेका नेताहरु सहमतिमा सरकार बनाउन समेत असफल भएको अवस्थामा राष्ट्रलाई एउटा संबिधान कसरी दिन सक्छन ?

दलका नेताहरु पुर्ण रुपमा पराधिन भएका छन् सबै जसो नेताहरुको चरित्र देशभक्तिपुर्ण छैन भन्ने कुरा यिनका कर्मले नै सिद्ध भैसकेको छ । हजारौ मानिसका जिवनलाई सत्ता र शक्तिमा पुग्नका लागि बलीमा चढाउने नेताहरुका कतुत पर्दाफास गर्न नसक्ने कमजोर दुनियाँले राष्ट्रको रक्षा र प्रजातन्त्रको रखवारी गर्न सक्दैन । देशका लागि भन्दा पनि आफनो पेटका लागि चिन्ता गर्ने बिचारको पनि गरिव दुनियाँले प्रजातन्त्रको मुल्य मान्यता र देशप्रतिको आफनो धर्म बुझ्न सक्ने अवस्था छैन । देश सबैको साझा हो राष्ट्रको उत्थानका लागि पनि सबैको बिचार लिन आवश्यक हुन्छ । तर दलका नेताहरुले अत्यन्तै अप्रजातान्त्रिक तरिकाले शासन सत्ता चलाउन खोजिरहेका छन । तिनीहरुको निषेधको राजनीति संस्कारले देश सहज मार्गमा जाने र राष्ट्रले नयाँ संबिधान पाउने अवस्था देखिएको छैन ।

पुराना शक्ति र संस्थाहरुलाई समेत समेटेर राज्यको पुर्नसम्रचना गरेर जान सकेको भए दलका नेताहरुलाई राजनीतिक रुपमा योग्य ब्यक्ति हुन भनेर मान्न सकिने अवस्था रहन्थ्यो । दलका नेताहरु बास्तविकता बुझेर पनि उदार हुन सकिरहेका छैनन् । यात कसैले उनीहरुलाई उदार भएर देशको यो संकट समाधान गर्न सहयोग गरिरहेको छैन । राजनीतिक दलका नेताहरुले आफैले सृजना गरेका संकट बाट पार पाउनका लागि सहज मार्ग खोज्न नसक्ने हुन भने आउने दिनमा यो राष्ट्रको राजनीति फरक ढङ्गले अर्को बाटोमा मोडिन सक्छ भन्ने कुराको दलका नेताहरुले हेक्का राख्न सक्नु पर्दछ । यो देश एक्लो छैन यो देशका उत्तर र दक्षिणमा भिमकाय राष्ट्रहरु संबृद्धिको मार्गका लम्की रहेका छन । हाम्रो देशको यो अब्यवस्था र अराजकताले उनीहरुलाई असर गरिरहेको आभाष भएको हो भने दुबै छिमेकीले यो राष्ट्रको राजनीतिलाई फरक मार्गमा लैजान सक्ने अवस्थालाई नकार्न सकिदैन ।

नेपालका नेताहरु र अन्य राजनीतिकर्मीहरु र आम जनताले बिबेक पुऱ्याएर काम गर्न नसक्ने हो भने देश पुर्ण रुपमा पराधिन मात्र हुँने छैन अस्तित्व समेत रहने अवस्था देखिएको छैन । उत्तेजनामा आएर काम गर्ने र पछि पछुताउने हाम्रा नेताहरुको प्रबृतिमा सुधार आउन सकेको छैन । देश भित्र भए गरेका सबै काम काजहरु बिदेशीका तजवीजमा भैरहेका छन भन्ने राजनीतिक दलका नेताहरुले आफु स्वाधिन भएर यो राष्ट्र कसरी हाक्न सक्छौ भन्ने बिषयमा बहसको थालनी अँझै गर्न सकिरहेका छैनन् । आजको बिडम्बना भनेको यही हो ।

नेपाली युवा युवतीहरुको आफनो देश छ तर अफनै भबिश्य बर्वाद छ । राज्यसत्ता हाक्ने साशकहरुलाई कि त रोजगारी देउ, कि त खाने माना देउ भन्न नसक्ने ति कसरी युवा र युवती हुन सक्छन ? साशकहरुलाई हामी काम गछौराष्ट्र बिकासको योजना बनाउ भन्न सक्ने युवा युवती यो देशमा बाँचेका छन ? राष्ट्र गरिव, हामी युवा युवती गरिव, नेताहरु धनी कसरी हुँदैछन भनेर बुझ्न नसक्ने पनि राजनीति बुझेका युवा युवती हुन सक्छन ? यो घटिया सिक्षा पढेका र नपढेका हजारौ नेपाली युवा युवतीहरु दिनप्रतिदीन बिदेशीका मुलुकमा श्रमगर्न देश बाहिर जाँदैछन । झलनाथ खनाल,शुशिल कोईराला,पुष्पकमल दाहल र बिजय गक्षदार जस्ता नालायकहरुलाई शरिरमा जाँगर हराएकाहरुलाई पनि युवा भन्नुपर्छ र ? जिउँदै मरेकाहरु । यस्ता नामर्दहरुका रगत बाट जन्मीएका सन्तान भनै कति नामर्द होलान ?

यो राष्ट्र निर्माण गर्दाका बखत शाहबशले राष्ट्र र स्वयम आफनो रक्षाका लागि निर्माण गरेको तात्कालिन शाही नेपाली सेना,हालको नेपाली सेना भयो भनिएको छ । उस्ले लोकपृय राजा बिरेन्द्र बिरबिक्रम शाहको सपरिवार नारायणहीटी भित्र मारिए यो देशको सेनाले सुरक्षा गर्न सकेन । निरिह पुर्व राजपरिवार माथि त्यो आरोप थोपरियो । सत्य के हो आज सम्म कसैले भन्न सक्दैन । आफनो राष्ट्र प्रमुखको सुरक्षा गर्न नसक्ने सेना र नालायक यो देशका राजनीतिक दलका नेताहरु र जनता समेत कति सम्म प्रजातान्त्रिक र देशभक्त छन भन्ने कुरा त्यतिबेला नै मैले त जानी सकेको थिए । यो राष्ट्रको अस्तित्व समाप्त गर्ने बिदेशीहरुको त्यो पहिलो चरणको कार्यक्रम थियो । अहिले पनि केही मुर्खहरु रामवरण यादवको सुरक्षा नेपाली सेनाले गरिरहेको छ र हाम्रो राष्ट्र सुरक्षित छ,कसैले लाँदैन भनेर ढुक्क सँग बसिरहेका छन । बिवेकहीन र दासहरुलाई देश घाँडो हुने रहेछ ।

सुदूरपश्चिममा महिला समस्या जटिल

तेजराज भट्ट

प्रसुति सेवा लिन स्वास्थ्य संस्थाहरुमा जाने महिलाहरु मध्ये आधाजसो महिलाले गर्भावस्थामा नियमित जाँच नगराएका भेटिएको छ । गर्भावस्थामा चार पटक जांच गराउनुपर्छ भन्ने चेतनाको विकास हुन नसकेको र शरीर देखाउन हुँदैन भन्ने सोंचका कारण अधिकांश महिलाहरु गर्भवति जाँच गराउन स्वास्थ्य संस्थामा आउन नसकेका स्वास्थ्यकर्मीहरु बताउँछन् ।

महिलालाई गर्भावस्थामा जाँच गराउन परिवारका सदस्यहरु सचेत नभएकाले अधिकांश महिलाहरु गर्भजाँच र सुरक्षित प्रसुतिका लागि स्वास्थ्य संस्थामा नआउने गरेका जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय कैलालीको आमा शिशु कार्यक्रमकी फोकल पर्सन तारा तामाङले बताइन् । 'हाम्रो समाजमा महिलाहरु एक्लै स्वास्थ्य संस्था जानसक्ने अवस्था अझै छैन । स्वास्थ्य संस्था जान पारिवारिक स्वीकृती चाहिन्छ तर परिवारले त्यस्तो स्वीकृति दिँदैनन् ।' -आमा शिशु कार्यक्रमकी फोकल पर्सन तामाङले भनिन्- 'महिलाले शरीर देखाउन हुँदैन भन्ने सोंचका कारण महिलाहरुले प्रसुतिका क्रममा गम्भीर समस्या झेल्नु परिरहेको छ ।' गर्भावस्थामा स्वास्थ्य संस्था जानुपर्छ भनेर सुनेको भए पनि गर्भजाँच गराउन कहिल्यै पनि स्वास्थ्य संस्था नगएको बेलादेवीपुर गाविस-२, बेलाकी भगवती जोशीले बताइन । गर्भजाँच गराउन पर्छ भनेर परिवारका सदस्यले पनि नभन्ने र आफूले जान्छु भनेर घरमा भन्न लाज लाग्ने गरेको उनले बताइन् । 'हाम्री आमाले हामीलाई जन्माउने बेला स्वास्थ्य संस्था नै थिएनन् । बिरामी हुँदा बाहेक अरु बेला म पनि स्वास्थ्यसंस्था गएकी छैन ।' तीन सन्तानकी आमा भगवतीले भनिन्- 'घरका मान्छेले भने त जानु, आफै गर्भजाँच गराउन जान्छु भनेर घरमा कसरी भन्नु ?'

नियमित गर्भजाँच नगराउँदा प्रसुतिका क्रममा हुनसक्ने खतराबारे जानकारी नहुने भएकाले आमा तथा शिशुको स्वास्थ्य खतरा हुन्छ । सबै महिलाहरुले सुरक्षित प्रसुति सेवा नलिनु र त्यसमा पनि सामाजिक परम्पराका कारण नियमित गर्भजाँच गराउने महिलाको संख्या न्यून रहेकाले मातृ तथा शिशु मृत्युदरमा कमी आउन नसकेको जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालयले जनाएको छ ।

नियमित गर्भजाँच नगराएका महिलाहरुमा सुत्केरी अवस्थामा जटिलता देखिएका उपचारमा संलग्न स्वास्थ्यकर्मीहरु बताउँछन् । धनगढीमा रहेको सेती अञ्चल अस्पतालमा प्रसुतिका क्रममा जटिलता देखिने घटनाहरु मध्ये अधिकांश नियमित गर्भजाँच नगराएका महिलाहरुका हुने गरेका सेती अञ्चल अस्पतालको प्रसुति केन्द्रकी इन्चार्ज मञ्जु केसीले बताइन् । उनले भनिन्- 'नियमित परीक्षण नगर्दा प्रसुतिका क्रममा समस्या देखिन सक्छ ।' अञ्चल अस्पतालमा केही दिनअघिमात्र बझाङको चैनपुरकी एक महिलाको बच्चा जन्माउँदा पाठेघर फुटेर शिशुको मत्यु भएको थियो । अञ्चल अस्पतालका अनुसार जिल्ला अस्पताल बझाङले रेफर गरेको उक्त केशमा बच्चा निकाल्न अप्रेसन गर्नु परेको थियो । नियमित परीक्षण नगराउँदा महिला र पेटमा रहेको शिशुको अवस्थाबारे थाहा नहुने भएकाले प्रसुतिका क्रममा आमा र शिशुको मृत्युसमेत हुनसक्ने स्वास्थ्यकर्मीहरु बताउँछन् ।

लजाउने बानी वा परिवारको सहयोग नपाएर स्वास्थ्य संस्थामा नआउने समस्या त छँदैछ स्वास्थ्य संस्थामा पूर्वाधार नभएकाले पनि महिलालाई समस्या पर्ने गरेको छ । स्वास्थ्य संस्थामा पनि गर्भवति महिलाको जाँच गर्न छुट्टै कोठा अथवा गोप्य ठाउँ नहुँदा कतिपय महिलाहरु एक पटक स्वास्थ्य संस्था आएपछि फेरि नफर्कने गरेको मसुरिया स्वास्थ्य चौकीका इन्चार्ज दीर्घराज जोशीले बताए । 'घरका मान्छेलाई पनि गर्भजाँचका फाइदाबारे थाहा हुँदैन । कतिपयका श्रीमानहरु कामका लागि घरबाहिर हुन्छन् र महिलाहरु परिवारका अन्य सदस्यसंग गर्भजाँच बारे खुलेर भन्न सक्दैनन । जाँच गराउनुपर्ने बेला कामबाट फुर्सद हुँदैन ।' जोशी भन्छन्- 'यी विभिन्न कारणले महिलाहरु स्वास्थ्य संस्था आउन सक्दैनन । आएकाहरु पनि सबैलाई संगै राख्नुपर्ने भएकाले लजाउँछन् ।' सरकारले मातृ तथा शिशु मृत्यु घटाउनका लागि भन्दै नियमित गर्भजाँच र सुरक्षित प्रसुति सेवा लिने महिलालाई प्रोत्साहन भत्ता दिने व्यवस्था समेत गरेको छ । नियमित गर्भ परीक्षण र प्रसुतिका लागि मान्यता प्राप्त स्वास्थ्य संस्थामा गएर प्रसुति गराए प्रोत्साहन स्वरुप तराइमा नौ सय रुपैया, पहाडी जिल्लामा एक हजार र हिमाली जिल्लामा एक हजार पाँच सय रुपैया दिने व्यवस्था छ ।

कैलालीमा सेती अञ्चल अस्पताल र टीकापुर अस्पतालसहित जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय अन्तरगत ३६ स्वास्थ्य संस्थामा सुरक्षित प्रसुति सेवा उपलब्ध छ । सुरक्षित प्रसुतिका लागि सरकारले जिल्लाका विभिन्न ठाउँमा बर्थिङ सेन्टरसमेत स्थापना गरेको छ । गर्भवस्था जाँच र सुरक्षित प्रसुतिका लागि बर्थिङ सेन्टर स्थापनालाई प्राथमिकतामा राख्ने गरिएको जिल्ला जनस्वास्थ्यले जनाएको छ । तालिम प्राप्त स्वास्थ्यकर्मी नहुनु, स्वास्थ्य संस्थामा भौतिक सुविधाहरु नहुनु, महिलाहरुले यसबारे उचित परामर्श नपाउनुले पनि महिलाहरु स्वास्थ्य संस्था नजाने वरिष्ठ जनस्वास्थ्य प्रशासक कार्की बताउँछन् । नियमित गर्भजाँच तथा सुरक्षित प्रसुति गराउने महिलाहरुको संख्या बढाउन, बर्थिङ सेन्टरहरु स्थापना गर्ने, परामर्श दिने, महिला स्वास्थ्य स्वयं सेविका, गाउँ स्वास्थ्य समितिका पदाधिकारीहरु मार्फत विभिन्न सचेतना कार्यक्रम भइरहेका कार्कीले बताए । आर्थिक वर्ष २०६९/०७० को बैखाशसम्म जनस्वास्थ्य कार्यालय अन्तरगत संचालनमा रहेका मान्यता प्राप्त स्वास्थ्य संस्थाबाट प्रसुति सेवा लिएका साढे ६ हजार महिला मध्ये झण्डै ५२ प्रतिशतले मात्र गर्भावस्थामा नियमित गर्भजाँच गराएका पाइएको आमा शिशु कार्यक्रमका फोकल पर्सन तामाङले बताइन् । आर्थिक वर्ष २०६८/०६९ मा पनि जिल्लाभरी स्वास्थ्य संस्थाबाट प्रसुति सेवा लिएका साँढे ७ हजार भन्दा बढी महिलाहरुमध्ये आधाजतिले मात्रै प्रसुति सेवा लिएका उनले बताइन् ।

धेरैजसो महिलाले नियमित परीक्षण नगराउने हुनाले मातृ तथा शिशु मृत्युदर घटाउन सकिएकै छैन । मातृ-शिशु मृत्युदर घटाउन यो चुनौती हो ।' जनस्वास्थ्य प्रशासक कार्कीले भन्छन्-शिशु मृत्युदर घटाउन सकिएको छैन । कैलालीमा जीवित जन्मने एक हजार शिशुमध्ये ४६ शिशुको विभिन्न कारणले मृत्यु हुने गरेको छ ।' यस्तै देशभर जिवित शिशु जन्म दिने एक लाख महिलामध्ये २ सय २९ महिलाको प्रसुतिको जटिलताका कारण मृत्यु हुने गरेको स्वास्थ्य मन्त्रालयको तथ्यांकले देखाएको छ । नियमित गर्भजाँच नगर्दा महिला तथा पेटमा रहेको शिशुको अवस्थाबारे थाहा नहुने भएकाले प्रसुतिका क्रममा मातृ तथा शिशुको स्वास्थ्य खतरामा हुनसक्ने सेती अञ्चल अस्पतालका स्त्रीरोग विशेषज्ञ डाक्टर खगेन्द्र भट्टले बताए ।

(सञ्चारिका लेखमाला)

सामुदायिक रेडियोका चुनौती

लक्ष्मण खड्का

छोटो अवधिमै मनाङबाहेक देशका ७४ वटै जिल्लामा सामुदायिक रेडियोको स्थापना हुनु र करिब ९५ प्रतिशत भूभागमा प्रसारण पुग्नु नेपाली सञ्चार क्षेत्रमा नयाँ क्रान्ति हो । यसको मुख्य कारण लोकतन्त्र स्थापना र विकेन्द्रीकरण बढ्नु, सञ्चारमाध्यमलाई नियन्त्रण गर्ने ऐन कानुन उदार हुनु र सरकारी निकायबाट प्रसारणको एकाधिकार खुकुलो हुनु हो । ९ जेठ ०५४ मा नेपालको पहिलो सामुदायिक रेडियो सगरमाथाको प्रसारण सुरू भएको थियो । निकै लामो संघर्ष र दबाबपछि सरकारले ०४९ सालमा रेडियो प्रसारण ऐन बनाएपछि एफएम रेडियो स्थापनाको ढोका खुलेको हो ।

यो ऐन बनेपछि नेपाली सञ्चारको आकाशमा सरकारी प्रसारण माध्यम रेडियो नेपालको मात्र सूचना साम्राज्य तोडिएको छ । यही ऐनमा टेकेर अहिले देशभर दुई सय ५० भन्दा बढी सामुदायिक रेडियो प्रसारणमा छन् । निजी क्षेत्रले स्थापना गरेको व्यावसायिक रेडियोको संख्या पनि डेढ सयको हाराहारीमा छ । समग्रमा करिब चार सय रेडियोमा दुई अर्बभन्दा बढीको लगानी छ । एफएम रेडियो ध्वनिबाट राम्रोसँग सुनिने, कम खर्चिलो र बढी पहुँच पुग्ने हुँदा यो रेडियो स्रोतामा बढी लोकप्रिय छ ।

रेडियोको पहुँच अब आमनागरिकबीच भइसकेको छ । त्यसैले, नेपालमा समाचारका लागि अधिकांश मानिसले रेडियो सुन्ने गरेका छन् । धेरैले रेडियोलाई नै समाचारको प्रमुख स्रोत ठान्छन् । विकासका विभिन्न विषय, यसका अवसर, अनुभव, सीप जनचासोबारे समसामयिक र उपयोगी सूचना दिन सक्ने अद्भूत क्षमताले गर्दा सामुदायिक रेडियोले आमनागरिकको सशक्तीकरण र विकासको प्रयासलाई तीव्रताका साथ अघि बढाउँदै लगेको छ । यसले स्रोतालाई समाचार र मनोरञ्जन मात्र होइन, समुदायको विकासमा अत्यन्त प्रभावकारी भूमिका निर्वाह गरिरहेको छ ।

तर, नेपाली आकाशमा सामुदायिक रेडियोका तरंग गुञ्जिएको करिब १६ वर्षको अवधिमा रेडियोहरु चुनौतीपूर्ण मोडमा उभिएका छन् । खासगरी आर्थिक स्रोत व्यवस्थापन र गुणस्तरलाई सुधार्ने दुई किसिमको चुनौती खडा भएको छ । देखासेखी र लहडमा रेडियो स्थापना गरिहाल्ने अस्वस्थ प्रतिस्पर्धाले मुलुकका मुख्य सहर र सदरमुकाममा रेडियोका टावर निकै थपिए पनि स्टेसनभित्र भने आर्थिक संकट चुलिएर उकुसमुकुस पैदा भएको देखिन्छ । वेलाबखत तलब नपाएको भन्दै रेडियोकर्मी आन्दोलित हुनु र स्टेसनमा ताला लागेको समाचार अखबारमा आउनु यसकै उपज हो । प्रस्ट भाषामा भन्दा ठूला सहरका केही रेडियोबाहेक नेपालका अन्य भागमा खुलेका सामुदायिक रेडियोहरु आर्थिक दृष्टिले संकटपूर्ण घडीमा छन् । धेरै रेडियो स्टेसन श्रमजीवी पत्रकार ऐनले तोकेबमोजिम रेडियोकर्मीलाई तलब खुवाउन सक्ने अवस्थामा देखिन्नन् । प्रसारणमा आएकामध्ये तीनवटा सामुदायिक रेडियो बन्द हुनु र अरु कतिपय रेडियो जेनतेन मात्रै चल्नु यसको ज्वलन्त उदाहरण हो ।

रेडियोको यो दुरावस्था निम्तिनुको पछाडि केही कारण छन् । सरकारले सामुदायिक रेडियोको पहुँच र प्रभावकारीतालाई आत्मासात गर्दै छापा माध्यमसरह लोककल्याणकारी विज्ञापन उपलब्ध नगराउनु, जथाभावी लाइसेन्स वितरण गर्नु, रेडियो खोल्ने अस्वस्थ प्रतिस्पर्धा हुनु, एउटै जिल्लामा धेरै रेडियो स्टेसन हुँदा सीमित बजार र विज्ञापनका स्रोत पनि बाँडिनु जस्ता कारणले रेडियोहरु आर्थिक अभावले जर्जर भएका छन् । त्यसमाथि राजनीतिक दलहरूलाई समेत 'हाम्रो होइन आफ्नो' रेडियो चाहिएको छ । स्थायित्व, प्रभावकारिता र निरन्तरताको चिन्ता छैन । सरकारले रेडियोलाई नियमित रूपमा लोककल्याणकारी विज्ञापन त दिन सकेन सकेन, उल्टै 'माग्नेमाथि थाङ्ने' भने झैं अतिरिक्त शुल्कबापत वार्षिक कारोवारको दुई प्रतिशत रोयल्टी असुल्दै आएको छ ।

सरकारले सामुदायिक रेडियोको महत्त्व र प्रभावकारीतालाई आत्मासात गर्न नसक्नु र लोककल्याणकारी विज्ञापनमा विभेद गर्दा भनेजस्तो सहयोग जुट्न सकेको छैन । छिछिमिराझैं बग्रेल्ती निस्कने छापा सञ्चारमाध्यमलाई वर्गीकरण गरी नियमित लोककल्याणकारी विज्ञापन दिने सरकार रेडियो/टेलिभिजनका हकमा किन यति अनुदार छ ? जनआन्दोलन ०६२/६३ मा नेपालका एफएम रेडियोले निर्वाह गरेको भूमिकाको मूल्यांकनसमेत नहुँदा नेपालको सामुदायिक रेडियो आन्दोलन यतिखेर स्तब्ध छ । आजभन्दा ६८ वर्षअघि फेब्रुअरी १३ तारिखका दिन संयुक्त राष्ट्रसंघमा रेडियो स्थापना भएको दिनको सम्भनामा नेपालसहित विश्वभर तेस्रो विश्व रेडियो दिवस मनाइरहँदा सामुदायिक रेडियो अभियानमा दक्षिण एसियामै पहिलो नेपालका रेडियो संकटमा भएको तथ्यलाई उजागर गर्नुपर्ने बाध्यता छ ।

त्यसैले यो अवसर पारेर नेपालका सामुदायिक रेडियोले विज्ञापनमा देखिएको सरकारको विभेदकारी नीति अन्त्यका लागि दबाब सिर्जना गर्न आवश्यक छ । विद्युतीय सञ्चारमाध्यम पनि छापासरह लोककल्याणकारी विज्ञापन पाउने हिस्सेदार हुन् भन्ने कुरा सरकारलाई ज्ञान दिलाउनु पर्छ । केही ठूला सञ्चारमाध्यमको कब्जामा रहेको राज्यको ढुकुटीमार्फत जाने अर्बौंको विज्ञापनमा गर्वका साथ आफ्नो हिस्सा खोज्न समानुपातिक विज्ञापन नीति कार्यान्वयनमा दबाब सिर्जना गर्नुको विकल्प छैन । आफ्नो स्टेसनको पहिचान र प्रभावकारीताका लागि समाचार र कार्यक्रमलाई परिष्कृत गर्दै सामाजिक उत्तरदायित्व बहनका लागि हरेक रेडियो स्टेसन जवाफदेही बन्नैपर्छ । कोही कसैको हितअनुकूल मात्रै चल्ने प्रयत्न भएको छ भने त्यो प्रक्रियालाई बिट मार्दै सार्वजनिक हितमा आफूलाई समर्पित गर्न आवश्यक छ ।

छापा र विद्युतीय सञ्चारमाध्यमलाई हेर्ने अन्यायपूर्ण सरकारी दृष्टिकोणका विरूद्ध सामुदायिक रेडियो प्रसारक संघ नेपालले निरन्तर असहमति राख्दै आएको छ । हाल सञ्चालनमा रहेका रेडियोलाई छापामाध्यमसरह वर्गीकरण गरेर लोककल्याणकारी विज्ञापन दिनुपर्ने, रोयल्टीबापत लिँदै आएको दुई प्रतिशत शुल्कको खारेजी, रेडियोका उपकरण र रेडियोकर्मीलाई आवश्यक पर्ने सामग्री निर्यातमा भन्सार छुट, लाइसेन्स नवीकरणको काम जिल्लास्थित हुलाक कार्यालयमार्फत गर्ने व्यवस्था मिलाउनुपर्ने सबै रेडियोका साझा एजेन्डा र माग हुन् । रेडियोले भोग्दै आएका समस्याको निराकरणका लागि यी र यस्ता मागको सम्बोधन जरूरी छ । अब बन्ने नयाँ सरकारले सञ्चारको विकासलाई पूर्वाधार विकासको मुख्य सूचकको रूपमा आत्मसात गर्दै उल्लिखित माग सम्बोधन गर्नुपर्छ र गर्नेछ भन्ने अपेक्षा छ ।

तसर्थ, अब सञ्चारमाध्यमलाई विकासको अभियानसँग जोड्दै सरकारी तथा गैरसरकारी निकायले सञ्चार क्षेत्रको विकासलाई पनि विकासको सूचकको रूपमा आत्मसात गर्न जरूरी छ । सामुदायिक रेडियोहरूले समुदायको आर्थिक, सामाजिक र शैक्षिक विकासमा पुऱ्याएको योगदानको कदर गर्दै सरकारले विकास र सञ्चारलाई सँगसँगै जोडेर लैजाने नीति अख्तियार गर्न आवश्यक छ । लोकतन्त्र अर्थात् प्रजातान्त्रिक विधि र प्रक्रियालाई बलियो बनाउनका लागि रेडियोको बहुलवाद अनिवार्य छ । यसले मानिसलाई सूचनाको विविधतामा पहुँच बढाउँछ र दिगो मानव विकासका लागि लोकप्रिय सहभागिता बढाउने कुरालाई सुनिश्चित गर्छ । सामुदायिक रेडियो भनेको जनसेवी प्रसारणको एउटा रूप हो, त्यसैले श्रोता र समुदायको विकास र सामाजिक उन्नतिका लागि सहयोगी हुने खालका कार्यक्रम दिनु हो । यदि यसो भएको छैन भने सबै रेडियो स्टेसनले स्वमूल्यांकन गर्ने वेला भएको छ । स्थानीय सरोकार र जनजीविकासँग जोडिने विविधतायुक्त कार्यक्रम विभिन्न ढाँचा र शैलीमा निर्माण गर्न आवश्यक छ । विषयवस्तु निर्धारण समुदायको जीवनशैली, जीवनवृत्ति तथा उनीहरूले भोग्ने समस्याका आधारमा हुनुपर्छ ।

रेडियो आफैंमा आमसञ्चारको सशक्त र बढी पहुँच भएको माध्यम भएकाले थुप्रै चुनौती र त्यत्तिकै सम्भावनाका बीचमा छ । विश्वमै छापा माध्यमलाई 'डाइङ मिडिया' को रूपमा व्याख्या हुन थालेका वेला नेपाली परिवेशमा यो उदाउँदो नक्षत्र हो । हाम्रा सामु आगामी दिनमा निकै बलिया र उत्साहप्रद सम्भावना नभएका होइनन् । सामुदायिक विकास, आर्थिक क्रान्ति र सञ्चार एक-अर्काका परिपूरक भएकाले बिस्तारै आम्दानीका स्रोत बढ्ने निश्चित छ । रेडियोका लागि यो भन्दा बढी सम्भावनाचाहिं श्रोताको माया र स्थानीय सूचना नै हुन् । यसका लागि सामूहिक प्रयास र प्रतिबद्धताको खाँचो छ ।

अपहरण गरी करोडको कागज

काठमाडौं । राजधानीमा एक स्कुल सञ्चालकको अपहरण गरी एक करोड ७८ लाख रूपैयाँको जबर्जस्ती कागज गरिएको छ । अपहरणमा संलग्नलाई प्रहरीले पक्राउ गरेको छ ।

नरकान्त राईलाई मानबहादुर विष्टलगायतका ६ जनाले अपहरण गरी कागज गरेका हुन् । दिलबहादुर खत्रीको निर्देशनमा राईको अपहरण भएको प्रहरीले जनाएको छ ।

सुरूमा राईको मोबाइल नम्बरमा नेपाल मार्क्सवाद गणतान्त्रिक युवा टाइगरका नाममा लाखौँ चन्दा मागिएको थियो । पैसा नदिए ज्यान मार्ने धम्कीसमेत दिइएको थियो । सोही समूहले गत १४ माघमा उनलाई तिलगंगाबाट अपहरण गरी ललितपुरमा पुऱ्याई जबर्जस्ती कागज गराएको थियो । जबर्जस्ती भ्यानमा राखेर ललितपुर पुऱ्याई बन्धक बनाएर कागज गराइएको पीडितले जनाएका छन् ।

अपहरणमा संलग्नमध्ये अछामका मानबहादुर विष्ट र चाबहिलका प्रवीण बोगटीलाई प्रहरीले मंगलबार पक्राउ गरेको छ । पक्राउउपर अपहरण तथा शरीर बन्धक मुद्दा दायर गरिएको महानगरीय प्रहरी परिसर काठमाडौंका प्रवक्ता डिएसपी भीम ढकालले बताए ।

vjhsb

आइपिएलमा युवराज महँगा खेलाडी

बेंग्लोर । फर्ममा नरहेका भारतीय राष्ट्रिय टोलीका ब्याट्सम्यान युवराज सिंह सातौं संस्करणको इन्डियन प्रिमियर लिग (आइपिएल)का सर्वाधिक महँगा खेलाडी बनेका छन् । बेंग्लोरमा सुरू भएको खेलाडी किनबेचको पहिलो दिन बुधबार रोयल च्यालेन्जर बेंग्लोरले युवराजलाई १४ करोड भारूमा किनेको छ । युवराजको प्रारम्भिक मूल्य दुई करोड भारू राखिएको थियो ।

भारतकै दिनेश कार्तिकलाई दिल्ली डेरडेभिल्सले १२ करोड ५० लाख भारूमा किनेको छ । कार्तिक दोस्रो महँगा खेलाडी बनेका छन् । युवराज र कार्तिक राष्ट्रिय टोलीका नियमित खेलाडी होइनन् । डेढ साताअघि इंग्लिस टोलीबाट हटाइएका ब्याट्सम्यान केभिन पिटरसन तेस्रो महँगा खेलाडी बनेका छन् । पिटरसन विदेशी खेलाडीमध्ये महँगा खेलाडी हुन् । दिल्लीले पिटरसनलाई ९ करोड भारूमा किन्यो । यसपटक एकदिवसीय क्रिकेटमा ३६ बलमै शतक बनाएका न्युजिल्यान्डका अलराउन्डर कोरी एन्डरसन महँगा खेलाडी बन्ने एजेन्सीहरूले दाबी गलत सावित भयो । क्रिकेटको छोटो संस्करणका उपयोगी ब्याट्सम्यानका रूपमा लिइका एन्डरसनलाई मुम्बई इन्डियन्सले ४ करोड ५० लाख भारूमा भित्र्यायो । अस्ट्रेलियन पेस बलर मिचेल जोन्सनलाई किंग्स पन्जाब एघारले ६ करोड ५० लाख भारूमा किनेको छ । अस्ट्रेलियाकै अलराउन्डर ग्लेन म्याक्सवेललाई किंग्सले ६ करोड भारूमा भित्र्यायो ।

भारतीय टोलीका टेस्ट ओपनर मुरली विजयलाई दिल्लीले ५ करोड भारूको बाजी थाप्यो । कोलकाताले दक्षिण अफ्रिकाका भेट्रान्स अलराउन्डर ज्याक कालिसलाई ५ करोड ५० लाख भारूमा किनेको छ । कोलकाताले भारतका रोबिन उथप्पालाई पाँच करोड भारूमा किन्यो । चेन्नाई सुपर किंग्सले वेस्टइन्डिजका ब्याट्सम्यान ड्वाने स्मिथमाथि ४ करोड ५० लाख भारू खर्चेको छ । सनराइज हैदरावादले भारतका अमित मिश्रा भित्र्याउँदा ४ करोड २५ लाख भारू खर्चेको छ ।

अस्ट्रेलियाका विस्फोटक ब्याट्सम्यान आरोन फिन्चलाई सनराइजले ४ करोड भारू खर्चेको छ । सातौं संस्करणमा खेलाडीमाथि सोचेभन्दा बढी बोली लगाएपछि आइपिएलका प्रमुख राजीव विश्वाल दंग परेका छन् । 'यसपटकको आइपिएल उत्कृष्ट हुने देखिन्छ, खेलाडी किनबेचको पहिलो दिनमा अभूतपूर्व सफलता प्राप्त भयो,' उनले भने । खेलाडी किनबेचको पहिलो दिन श्रीलंकाका पूर्वकप्तान महेला जयवर्द्धने, न्युजिल्यान्डका पूर्वकप्तान रस टेलर, अस्ट्रेलियाका टी-२० विशेषज्ञ क्यामरन ह्वाइट, वेस्टइन्डिजका द्वय मार्लोन सामुइल्स, ड्यानिल क्रिस्टिएन तथा इंग्लिस ब्याट्सम्यान इयान बेलमाथि कसैले पनि बोली लगाएनन् ।

यसैगरी अस्ट्रेलियाका विकेटकिपर म्याथ्यु वाडे, ब्याट्सम्यान डेबिड हसी, सन्न्यास लिइसकेका बलर ब्रेट लीजस्ता चर्चित खेलाडीलाई कसैले नकिनेको आइपिएलले जनाएको छ । दुई वर्षदेखि भारतीय टोलीमा पर्न नसकेका ओपनर वीरेन्द्र सेहवागलाई किंग्स एघार पन्जाबले ३ करोड २ लाख भारूमा किनेको छ । यसपटक सेहवागलाई दिल्लीले बिक्रीमा राखेको थियो । अस्ट्रेलियाका अलराउन्डर स्टिभ स्मिथलाई राजस्थान रोयल्सले चार करोड भारू तथा श्रीलंकाका थिसरा परेरालाई किंग्स एघारले १ करोड ६० लाख भारूमा किनेको आइपिएलले जनाएको छ ।

फागुनमा कान्तिपुर हाफ म्याराथन

काठमाडौं । कान्तिपुर हाफ म्याराथन ७ फागुनमा हुने भएको छ । आयोजक कान्तिपुर पब्लिकेसनले मंगलबार पत्रकार सम्मेलनमार्फत प्रतियोगिताबारे जानकारी गराएको हो । वार्षिकोत्सवका अवसरमा कान्तिपुरले म्याराथन आयोजना गर्दै आइरहेको छ । यसपटक पनि 'हिरो-कान्तिपुर हाफ म्याराथन' हुनेछ । प्रतियोगिताको यो चौथो संस्करण हो । 'वी अ हिरो, रन फर चेन्ज' नारा दिइएको चौथो संस्करणमा दुई हजार पाँच सय बढी धावक सहभागी हुने आयोजकले जनाएको छ । प्रतियोगितामा चार विधा समावेश गरिएको छ । २१.१ किलोमिटरको हाफ म्याराथनसहित पाँच किलोमिटरको कर्पोरेट-मिडिया, तीन किलोमिटरको ह्विल चेयर तथा वाकाथनमा आयोजना हुने छन् ।

प्रतियोगिताका आइतबारबाटै नाम दर्ता सुरू भइसकेको छ । यसपटक पुरूष र महिलाको मुख्य स्पर्धामा कोर्स रेकर्ड बनाउने एक-एकजनालाई २५-२५ हजार रूपैयाँ बोनस उपलब्ध गराउने जनाइएको छ । कान्तिपुर म्याराथनको कोर्स रेकर्ड पुरूषतर्फ हरिकुमार रिमाल (१ घन्टा ८ मिनेट ३५ सेकेन्ड) तथा महिलातर्फ कान्छीमाया कोजू (१ घन्टा २५ मिनेट ४६ सेकेन्ड)को छ । कोर्स रेकर्ड ब्रेक गर्नेले बोनसबाहेक तीन लाख ६ हजार रूपैयाँसमेत प्राप्त गर्नेछ । हाफ म्यारथनमा शीर्ष ६ खेलाडीले नगद पुरस्कार पाउनेछन् । लैंगिक समानतालाई सम्मान गर्दै आयोजकले पुरूष र महिलाको पुरस्कार रकम समान बनाएको जनाएको छ । महिला र पुरूष दुवै स्पर्धाका विजेताले ५०-५० हजार रूपैयाँ पाउनेछन् । उपविजेताले ३०-३० हजार, तेस्रो हुनेले २०-२० हजार, चौथोले १०-१० हजार, पाँचौंले ५-५ हजार तथा छैटौं हुनेले ३-३ हजार प्राप्त गर्नेछन् ।

एपिएफलाई उपाधि

काठमाडौं । ढोरपाटन कप महिला डबल लिग भलिबल प्रतियोगिताको उपाधि एपिएफ क्लबले जितेको छ । मंगलबार अन्तिम खेलमा न्यु डायमन्डलाई २४-२६, २५-१७, २५-२३ र २५-१९ को सेटमा पराजित गर्दै एपिएफले उपाधि पक्का पारेको हो । न्यु डायमन्ड दोस्रो भयो भने पश्चिमाञ्चल तेस्रो तथा आयोजक ढोरपाटन चौथो भयो । जावलाखेल भलिबल प्रशिक्षण केन्द्र पाँचौं तथा चण्डेश्वरी छैटौं भयो । प्रतियोगितामा पश्चिमाञ्चलकी अरूणा शाही उत्कृष्ट खेलाडी घोषित भइन् । वर्षको उत्कृष्ट खेलाडी एपिएफकी विनिता बुढाथोकी र प्रतिभावान खेलाडीको उपाधि न्यु डायमन्डकी प्रतिभा मालीले पाए । उत्कृष्ट खेलाडीले टिभिएस स्कुटर प्राप्त गरे । प्रतियोगितामा न्यु डायमन्डकी रमिला तण्डुकार उत्कृष्ट स्पाइकर तथा सोही टोलीकी सलिना श्रेष्ठ उत्कृष्ट डिफेन्स घोषित भए ।

एपिएफकी सरस्वती चौधरी बेस्ट क्विकर र नेबीका चौधरी बेस्ट सर्भर घोषित भए । आयोजककी विना लामा बेस्ट लिफ्टर घोषित भए । उत्कृष्ट प्रशिक्षकको उपाधि एपिएफका कपिल किशोर श्रेष्ठले पाए ।

/Elg va/

अझै सान्दर्भिक 'बहुलाकाजीको सपना'

मंगलबार एक बजे सुरु हुने भनिएको नाटक करिब आधा घन्टापछि सुरु भयो । कालिकास्थानस्थित सर्वनाम नाचघरमा मञ्चन भइरहेको नाटक 'बहुलाकाजीको सपना' हेर्न आएका नेसनल स्कुल अफ साइन्सका विद्यार्थीले नाटक हल खचाखच थियो, ठाउँ नपुगेर चकटी ओछ्याएर बस्ने पनि धेरै थिए ।

नाटक सुरु हुनुअघि साइसाइ र सुइसुइ गर्दै फिल्म हलको झल्को दिएका विद्यार्थीबीच पहिला केही दृश्यमा हाँसो फैलियो । तर, नाटक अघि बढ्दै जाँदा हलमा पूर्ण शान्ति फैलियो । उनीहरूको अनुहारमा गम्भीरता फैलियो । नाटक सकिइसक्दा धेरैका आँखा रसिला देखिए । ६६ वर्षअघि नाटककार विजय मल्लले लेखेको नाटकले आफूहरूलाई प्रभावित पारेको उनीहरूको सामूहिक प्रतिक्रिया थियो ।

कलेजको पाठ्यक्रममा समेत समावेश नाटकमा चरम गरिबीले ग्रस्त समाजमा शिक्षाको ज्योति फैलाएर परिवर्तनको परिकल्पना गर्ने व्यक्तिको सपनालाई चित्रण गरिएको छ । भारी बोकेर जीवनयापन गर्ने भक्तेको छोरा वीरेमार्फत बहुलाकाजीले देखेको सपना नै नाटकको मूल कथा हो । दैनिक जीवनयापनका लागि संघर्ष गरिरहेको भक्ते र उसको मित्र मानेलाई वीरबहादुरलाई पढाउन उत्साहित पार्ने पात्र हुन्छ बहुलाकाजी । शिक्षाले समाजमा रहेको फोहोरलाई हटाउन मद्दत पुऱ्याउँछ भन्ने सोच रहेको बहुलाकाजीको सल्लाहमा वीरबहादुरले पढ्न थाल्छ । पढाइमा उसले आफ्नो क्षमता देखाउँछ । तर, ज्वरो आउँदा उपचार गर्ने पैसाको अभावमा उसको मृत्यु हुन्छ । त्यसले भक्ते र मानेको मात्रै होइन, बहुलाकाजीको सपना पनि चकनाचुर पार्छ ।

नाट्यकर्मी तथा प्राज्ञ सदस्य कृष्ण शाह 'यात्री'को परिकल्पना तथा निर्देशनमा मञ्चन भइरहेको यो नाटक अहिलेको परिप्रेक्ष्यमा पनि उत्तिकै सान्दर्भिक देखिन्छ । जतिसुकै प्रतिभाशाली व्यक्ति भए पनि आर्थिक हैसियत बलियो नहुँदा त्यो प्रतिभा बेकम्मा साबित हुनु अहिलेको पनि तीतो यथार्थ हो । त्यतिमात्रै होइन, यस नाटकले आफ्नो गरिबीलाई निरीह भएर सहनुहुन्न भन्ने सन्देश पनि अन्त्यमा दिएको छ ।

नाटकमा यात्रीले आफ्नो निर्देशनकुशलता प्रदर्शन गरेका छन् भने कलाकारको अभिनय पनि निकै निखारिएको छ । नाटकका सुरुका दृश्यलाई हास्यमय बनाउनुमा नाटकको मात्रै होइन, निर्देशकको पनि हात उत्तिकै देखिन्छ । हास्यमार्फत नाटकको कथामा तान्दै लगेर संवेदनशील बनाउन निर्देशकले मिहिनेत गरेका छन् । नाटकमा प्रयुक्त संगीतले पनि दृश्यलाई जीवन्त पार्न मद्दत गरेको छ । नाटकका केही दृश्य भने अनावश्यक तन्काएको अनुभूति हुन्छ । त्यसबाहेक खासै खोट लगाउने ठाउँ देखिँदैन ।

नाटकमा साना तथा ठूला पर्दाको अभिनयमा समेत मन जितेका कलाकार ७६ वर्षीय विष्णुभक्त फुँयाललाई मानेको भूमिकामा परिपक्व देखिन्छ । त्यसैगरी जेबी डिसी, काजी रन्तेल, अशोक शिवाकोटी, लीलामणी पौडेल 'लक्ष्मण', अवतार कँडेल, अर्चन राई, स्वर्णिम थापा, जीवनविलास पाण्डे, अजय रेग्मी, पिटर प्रिन्स, सुदीप खतिवडालगायतको अभिनयमा निखार देखिन्छ । पुरानोदेखि नयाँ पुस्तासम्मका रंगकर्मीको अभिनय संयोजन नाटकको उल्लेखनीय पक्ष हो ।

०४९ सालमा पहिलोचोटि मञ्चन गरिएको नाटक ११ र १२ कक्षाको पाठ्यक्रममा समेत समावेश गरिएकाले विद्यार्थीका लागि निकै उपयुक्त देखिन्छ । 'पढ्दाभन्दा जीवन्त अभिनयमा नाटक हेर्दा बुझ्न र सन्देश ग्रहण गर्न निकै सजिलो हुने भएकाले विद्यार्थीको आकर्षण नाटकमा धेरै छ,' निर्देशक यात्रीले भने । ज्योतिपुञ्ज साइन थिएटरले प्रस्तुत गरेको नाटक फागुन ३ गतेसम्म मञ्चन हुने उनले बताए ।

जंगमलाई पाँच लाख सहयोग

काठमाडौं । संगीतकार दीपक जंगमलाई पाँच लाख सहयोग हस्तान्तरण गरिएको हो । मुटुको भल्भ फेरेका जंगमलाई आर्थिक सहयोगबापत गीतकार संघको पहलमा

सरकारबाट प्राप्त पाँच लाख रूपैयाँको चेक अध्यक्ष योगेन्द्रमणि दाहालले मंगलबार हस्तान्तरण गरे ।

राजधानीमा आयोजित 'सहयोग हस्तान्तरण' कार्यक्रममा जंगमले स्रष्टालाई राज्यले गर्नुपर्ने सहयोग गरेकामा खुसी व्यक्त गरे । सरकारमा मात्र नभई सबैमा सहयोग र सम्मानको भावना देखिएको महसुस आफूले गरेको उनले बताए । सरकारको सहयोग उपलब्ध गराएर स्रष्टामाथि गुन लगाएको गीतकार रत्नशमशेर थापाको धारणा थियो । गीत-संगीत राज्यकै लागि भएकाले रोगी र अशक्त हुंदा हारगुहार गर्नुपर्ने संस्कृति अन्त्य हुनुपर्ने गीतकार राजेन्द्र थापाको मत थियो । कार्यक्रममा गायक हेमन्त शर्मा, विजय शिवाकोटी, शुभ मुकारूङलगायतले बोलेका थिए ।

ऐलनको 'स्याउली सिम्फोनी'

पत्रकार रामकुमार एलनले 'स्याउली सिम्फोनी' उपन्यास बजारमा ल्याएका छन् । बिएन पुस्तक संसारले प्रकाशनमा ल्याएको उपन्यास बुधबार एमाले वरिष्ठ नेता तथा पूर्वप्रधानमन्त्री माधवकुमार नेपालले विमोचन गरेका हुन् ।

मकवानपुर जिल्लाको तामाङ बस्तीको सशस्त्र द्वन्द्वकालीन जीवन समेटेर उपन्यास तयार गरेको लेखक एलनले विमोचन समारोहमा बताए । 'एउटा राजनीतिक र सशस्त्र द्वन्द्वमा तामाङ बस्तीका दुःखी पात्रहरूलाई कसरी सामेल गरियो र पछि कसरी अयोग्य लडाकु बनाएर घर फर्काइयो, मैले तिनै पात्रहरूलाई उपन्यासमा बोल्न लगाएको छु,' उनले भने । पुस्तक विमोचन गर्दै पूर्वप्रधानमन्त्री नेपालले एउटा सिंगो पुस्तालाई प्रभावित पार्ने गरी मुलुकमा भएको सशस्त्र द्वन्द्वका पीडादायी घटना समेटेर लेखकहरूले अरु पनि रचना ल्याउनुपर्ने बताए । पुस्तकबारे बोल्दै कवि तथा निबन्धकार श्यामलले एलनको पुस्तक आख्यान र रिपोर्ताजको सिमानामा रहेको बताए । बिएन पुस्तक संसारले ल्याएको उपन्यासको मूल्य दुई सय ९९ रूपैयाँ रहेको छ ।

सिंगै हल बुक गरेर हिरोइनसित फिल्म

काठमाडौं । राजधानीको महंगो मानिने सिटी सेन्टरस्थित बिग मुभिज सिंगै बुक गरेर ३ जनाले फिल्म हेरेका छन् । व्यवसायी गृहेन्द्र घिमिरेले मंगलबार बिग मुभिजको सबैभन्दा ठूलो हल बुक गरी नायिका बेनिशा हमालसित फिल्म हेरेका हुन् । गृहेन्द्र र बेनिशासँगै पूर्व मिस्टर नेपाल आयुस्मान घिमिरेले पनि उक्त 'विशेष शो' मा फिल्म हेरेका थिए ।

चितवनमा आयोजना भएको चितवन आइडलमा गृहेन्द्र र बेनिशाबीच चिनापर्चि भएको थियो । गृहेन्द्र सो कार्यक्रमका एक आयोजक थिए भने बेनिशा अतिथिका रूपमा गएकी थिइन् । चितवनबाट फर्केलगत्तै बेनिशासँगै बसेर मोक्ष हेर्ने योजना गृहेन्द्रले बनाएका थिए । बेनिशा मोक्षकी नायिका हुन् । बेलुकी मोक्षको नियमित शो नभएको पाएपछि हल नै बुक गरेर उनीहरूले फिल्म हेरे । गृहेन्द्र सिटी सेन्टरमा रहेको एप्पल स्टोरका सञ्चालक पनि हुन् ।

तीन जना मात्रै बसेर फिल्म हेर्दा नौलो र रमाइलो लागको अनुभव बेनिशाले सुनाइन् । 'मैले अभिनय गरेको फिल्म कसैले यति हत्ते गरेर हेरेकोमा मलाई खुशी लागेको छ,' उनले नया पत्रिकासित भनिन्, 'फिल्म हेरेपछि उहाँहरूले दिनुभएको सकारात्मक प्रतिक्रियाले झन् उत्साहित भएकी छु ।'

skf/6

एभरेस्ट बैंकको कम्प्युटर सहयोग

काठमाडौं । एभरेस्ट बैंकले उदयपुर, कटारीको दुर्गम क्षेत्रमा अवस्थित त्रिवेणी उच्चमाध्यमिक विद्यालयलाई कम्प्युटर सहयोग गरेको छ । संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्वअन्तर्गत वितरण गरिएका कम्प्युटर बैंकका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत एके अहलुवालियाले विद्यालयका प्रधानाध्यापक बालकृष्ण कार्कीलाई हस्तान्तरण गरेका हुन् । कार्यक्रममा कार्यकारी प्रमुख अलुवालियाले बैंकले शिक्षाका साथै स्वास्थ्य, खेलकुदलगायत अन्य क्षेत्रमा पनि सहयोग गर्दै आएको बताए ।

मेगा बैंकको खुद नाफा दोब्बर

काठमाडौं । मेगा बैंकको खुद मुनाफा दोब्बर बढेको छ । बैंकले चालू आवको साउनदेखि पुससमसान्तसम्म १६ करोड ६३ लाख ६५ हजार रूपैयाँ खुद मुनाफा गरेको जनाएको छ । गत वर्षको सोही अवधिमा बैंकले ८ करोड ३८ लाख ५१ हजार रूपैयाँ खुद मुनाफा आर्जन गरेको थियो । बैंकले सोही अवधिमा ३९ करोड ४२ लाख रूपैयाँ खुद ब्याज आम्दानी गरेको छ, जुन अघिल्लो वर्षको सोही अवधिको तुलनामा झन्डै ७ करोड बढी हो । बैंकको कुल सञ्चालन मुनाफा १० करोड रूपैयाँ बढेर ४८ करोड ६० लाख रूपैयाँ पुगेको छ । हाल बैंकको वार्षिक प्रतिसेयर आम्दानी १४ रूपैयाँ २४ पैसा र प्रतिसेयर नेटवर्थ १ सय १२ रूपैयाँ छ ।

स्ट्यान्डर्डको नाफा साढे १२ करोड बढ्यो

काठमाडौं । बहुराष्ट्रिय लगानीको स्ट्यान्डर्ड चार्टर्ड बैंक नेपालको चालू आवको साउनदेखि पुससमसान्तसम्म खुद मुनाफा साढे १२ करोड रूपैयाँ बढेको छ । बैंकले सोही अवधिमा ६३ करोड ३३ लाख रूपैयाँ खुद मुनाफा गरेक ो छ । गत वर्षको सोही अवधिमा बैंकको खुद मुनाफा ५५ करोड ८८ लाख थियो । बैंकको खुद ब्याज आम्दानी झन्डै ११ करोड रूपैयाँले बढेको छ । हाल बैंकको वार्षिक प्रतिसेयर आम्दानी ६२ रूपैयाँ ४ पैसा र प्रतिसेयर नेटवर्थ २ सय ५७ रूपैयाँ ३० पैसा छ ।

एसडिबिएल बैंकको नाफा ४.४४ करोड

काठमाडौं । सिद्धार्थ डेभलपमेन्ट बैंकले चालू आव ०७० ।७१ को दोस्रो त्रैमासिकमा करिब ४ करोड ४४ लाख खुद मुनाफा आर्जन गरेको छ । बैंकले गत आवको सोही अवधिमा खुद १४.०३ प्रतिशत रहेको निष्क्रिय कर्जा घटाएर यो त्रैमासिकमा ४.९८ प्रतिशतमा झारेको छ ।

बैंकले समीक्षा अवधिमा ५ अर्ब ४५ करोड निक्षेप संकलन गरी ४ अर्ब ३४ करोड कर्जा लगानी गरेको विज्ञप्तिमा उल्लेख छ ।

दार्चुलामा नारायणी नेसनलको शाखा

काठमाडौं । नारायणी नेसनल फाइनान्सले दार्चुलाको घाटबजारमा शाखा विस्तार गरेको छ । घाटबजारसहित कम्पनीका शाखा सञ्जाल १२ पुगेका छन् । शाखा उद्घाटन कम्पनीअध्यक्ष लक्ष्मीदास मानन्धरले गरेका थिए ।

हाल कम्पनीको चुक्तापुंजी ६४.७५ करोड र प्राथमिक पुंजी ९२.४० करोड रहेको छ । कम्पनीले आव ०६९/७० मा १८ करोड ३६ लाख सञ्चालन मुनाफा आर्जन गरेको जनाएको छ । चालू आव पुससमसान्तसम्म कम्पनीको कुल निक्षेप ४ अर्ब १३ करोड र कर्जा लगानी ३ अर्ब ९१ करोड रहेको छ ।

वर्ल्डलिंकको अनलाइन भुक्तानी सम्झौता

काठमाडौं । वर्ल्डलिंक कम्युनिकेसन्सले ग्राहक सुविधालाई लक्षित गरी ईसेवा प्रालिसँग अनलाइन भुक्तानी सम्झौता गरेको छ ।

सम्झौताअनुसार ग्राहकले इन्टरनेटका माध्यमबाट वर्ल्डलिंक सेवाको भुक्तानी गर्न सक्नेछन् । भुक्तानीपछि सेवा तुरुन्त सञ्चालन हुनेछ । कम्पनीले २७ माघदेखि सेवा सञ्चालनमा ल्याइने बताएको छ ।

सिभिल बैंकमा दुई वित्तीय संस्था गाभिने

काठमाडौं । सिभिल बैंकमा एक्सिस डेभलपमेन्ट बैंक र सिभिल मर्चेन्ट वित्तीय संस्था एकआपसमा गाभिन अन्तिम सम्झौता भएको छ ।

सम्झौतामा सिभिल बैंक अध्यक्ष इ. इच्छाराज तामाङ, एक्सिस डेभलपमेन्ट बैंक अध्यक्ष विदुर धमला र सिभिल मर्चेन्ट वित्तीय संस्था सञ्चालक अरुणराज श्रेष्ठले संयुक्त हस्ताक्षर गरेका हुन् । मर्जरपछि बैंकको नाम सिभिल बैंक रहनेछ भने हालकै सञ्चालक समिति एवं उच्च व्यवस्थापन यथावत हुने बताइएको छ ।

गाभिन सहमत तीनवटै वित्तीय संस्थाले हालसम्म १७ अर्ब ४ करोड निक्षेप संकलन एवं १९ अर्ब २ करोड कर्जा लगानी गरेका छन् । मर्जरपछि सिभिल बैंकको चुक्तापुँजी २ अर्ब ७० करोड र सम्पत्ति २६ अर्ब रूपैयाँ पुग्नेछ ।

विश्व विकासको नाफा ३ करोड

कास्की । पोखरामा मुख्य कार्यालय रहेको विश्व विकास बैंकले आव ०७०/७१ को दोस्रो त्रैमासिक अवधिमा ३ करोड १ लाख सञ्चालन मुनाफा आर्जन गरेको जनाएको छ । बैंकले चालू आव पुस मसान्तसम्म ३ अर्ब ४९ करोड निक्षेप संकलन २ अर्ब ६८ करोड कर्जा प्रवाह गरेको प्रमुख कार्यकारी अधिकृत समिरशेखर बज्राचार्यले जानकारी दिए ।

बैंकको हालै सम्पन्न छैटौं वार्षिक साधारणसभाको निर्णयअनुसार ४:१ अनुपातमा सेयर निष्कासन गरेकामा २९ माघसम्म आवेदन दिन सकिने बज्राचार्यले बताए । अधिकृत पुंजी १ अर्ब र चुक्ता पुंजी २५ करोड २० लाख रहेकोमा आव ०६९ ।७० को मुनाफाबाट १८.९५ प्रतिशत बोनस सेयर वितरणपछि चुक्ता पुंजी २९ करोड ७३ लाख ७० हजार पुगेको छ ।

सशांकलाई...

नभए पनि सुशील कोइरालाले शेखरलाई विरासत कायमै राखेका छन् । सत्तामा समेत पुगेका सुशीलले आफ्नो उत्तराधिकारीमा बिपी पुत्र संशाकलाई रोजेका छन् ।

सशांक बिपीवादमा अडिग छन् । भर्खरैको अन्तरवार्तामा समेत नेपाली कांग्रेस बिपीवादबाट अलग हुन नसक्ने दाबी गरेका छन् । सशांक कांग्रेसमा स्थापित नेतृत्वमा पुग्न सके भने कांग्रेस फेरि बिपीवादमा फर्कन सक्ने विश्लेषण सुरू भएको छ ।

उता प्रकाश कोइरालाको हालै प्रकाशित अन्तरवार्तामा प्रकाशले पुनः नेपाली कांग्रेस प्रवेश गर्ने सुर कस्देछन् । उनले राजतन्त्रबारे जनमत संग्रह गर्नु वेश भनेका छन् । संवैधानिक राजतन्त्रवादी प्रकाशको कांग्रेस प्रवेशको तयारी अर्थपूर्ण मानिएको छ ।

सुशील सरकारलाई...

कोइरालाका लागि संविधानसभा र सडक दुवैतिरकालाई सहमतिमा ल्याएर संविधान लेख्नु फलामको चिउरा चपाएभन्दा गाह्रो छ । त्यसमाथि सहयात्री एमालेले सत्ता भागवण्डालाई महत्व दिएपछि सुशील कोइरालाका लागि पूर्णाकारको सरकार घोषणा गर्न मुस्किल देखिन्छ, संविधान निर्माण धेरै परको विषय बनिसकेको छ ।

सरकारमै कुरा मिलेन । एमालेले सानो चित्त देखायो । यति सानो चित्त भएकाहरूले शासकीय स्वरूप, संघीयता, निर्वाचन पद्धति, शक्ति पृथकीकरण लगायतका संविधानका आधारभूत विशेषतामा कसरी सहमति गर्लान् ? विश्लेषकहरू भन्छन्- एउटा मन्त्रालयमा मन मिलाउन नसक्नेहरूले ६ महिनामा संविधान लेखेर एक वर्षमा जारी गर्न सक्दैनन् । जीवनको उत्तरार्धमा सरकार प्रमुख बनेका सुशील कोइरालाको असफल यात्रा सुरू भयो । ३७ औं प्रधानमन्त्री बन्न सफल सुशीललाई कांग्रेसभित्रका लोभी-पापी र स्वार्थी कामरेडहरूले 'राजनीतिक शैतान' बनाउन बेर छैन ।

को हुन्...

यसरी तस्करी गर्न चीन-नेपाल र भारतका तस्करबीच सम्झौता नै भएको प्रहरी स्रोतको दाबी छ । गत हप्ता रक्तचन्दनको झोल थर्मसमा हालेर होटल सोल्टीमा बसेका तस्करलाई पुऱ्याउन जाँदा श्याम तामाङ, टोपबहादुर पुन, कर्म जोतेन पक्राउ परे । उनीहरूले दिएको बयानका आधारमा प्रहरीले रक्तचन्दनको तेल घस्ने कामरेड चिनिसकेको छ । तर स्रोत भन्छ, प्रभावशाली कामरेड पक्राउ गर्न माथिबाट आदेश आएन । आदेश माथिबाटै रोकियो । उनका अनुसार डा.शिरिश मगरले पठाएका व्यक्ति भरिया मात्र हुन् । डा.शिरिश को हुन् ? उनको पछाडि को को छन् ? प्रहरी खोतल्न तयार छैन । धन्य छ, सत्य, सेवा, सुरक्षा । सुशीलको नयाँ सरकार ।

भिआईपी...

निर्देशक अर्जुन कार्कीलाई भेटी तत्काल उच्च तहमा बसेका व्यक्तिहरूको पनि सर्वसाधारणकै जस्तो गरी लोडसेडिङको व्यवस्था मिलाउन आग्रह गरेका छन् । सबैलाई समान व्यवहार नगरेको खण्डमा आफूहरूले प्राधिकरणमा ताला लगाइदिने समेत उनीहरूले उद्घोष गरेका छन् । तर त्यो आग्रहको एक महिना वित्न नपाउँदै प्राधिकरणले हप्तामा ८४ घन्टा घोषित लोडसेडिङ गरे पनि अघोषित लोडसेडिङ समेत हुने गरेको छ । सरकारले सिंहदरबार, राष्ट्रपति कार्यालय, उपराष्ट्रपति कार्यालय र निवास, मन्त्रि निवास, बालुवाटार र केही पार्टीका उच्चतहका शीर्ष नेताहरू बस्ने क्षेत्रलाई भने लोडसेडिङमुक्त क्षेत्र घोषणा गरेर सर्वसाधारण जनतालाई २ नम्बरको नागरिकको जस्तो व्यवहार देखाएको छ ।

दैनिक ४ घन्टा दिउँसो वत्ती उपलब्ध गराएर विद्युत प्राधिकरणले गरिब, निमुखा र काम गरेर खाने जनताको अधिकारमाथि खेलवाड गरेको हुनालेअ अब स्वयम् जनता नै सरकार र प्राधिकरणकोविरूद्ध सडकमा उत्रनु पर्ने बाध्यता आएको छ ।

किन मागे...

कर्मचारीहरू गत शुक्रबार मन्त्रालयमा पुगेर गृहसचिव र सम्बन्धित विभाग हेर्ने सहसचिवलाई भेटेका थिए । सो अवसरमा उनीहरूले अख्तियारको अनावश्यक हस्तक्षेप नरोकिएको खण्डमा आफूहरूले अब काम गर्न नसक्ने भन्दै आफूहरू सामूहिक सरूवा हुनुपर्ने माग राखेका थिए ।

व्यक्तिगत श्रम स्वीकृति पाएकाहरूलाई फर्जी कागजातका आधारमा म्यानपावर कम्पनीमार्फत विदेशमा कामदार पठाएको उजुरी अख्तियारमा परेपछि अख्तियारले वैदेशिक विभागका कर्मचारीहरूमाथि छानविन सुरू गरेको हो । यो प्रकरणमा सुरूमै विभागका दुई उपसचिवसहित १८ जना कर्मचारीहरू मुछिएका छन् । वैदेशिक र अध्यागमन कार्यालयका कर्मचारीहरूको मिलेमतोमा ठूलो अनियमितता हुने गरेका समाचारहरू प्रकाशित हुँदै आए पनि पहिला त्यस्ता समाचारहरूका बारेमा कुनै ध्यान दिने गरेको थिइएन । तर पछिल्लोपटक अख्तियारले निगरानी राख्न थालेपछि अनियमितताका थुप्रै उजुरीहरू पर्न थालेका छन् । गत पुसको अन्तिम साता आलमदेवी एसोसिएट र माघको पहिलो साता किष्ट इम्प्लोइमेन्टका करिब २०० जना कामदारले अन्तिम स्वीकृति पाएकोमा झन्डै १७० जनालाई गलत तरिकाबाट उडाइएको अख्तियारको प्रारम्भिक छानविनबाट खुलेको छ । यो विषयमा अख्तियारले दुईपटक सम्बन्धित फाइलहरू खोजविन गरे पनि ती फाइलहरू फेला परेका छैनन् । अख्तियारको भनाइमा गत भाद्र महिनामा ७७ जनाको फाइल नै गायब गरिएको थियो । अहिले पनि त्यस्तै घटना दोहोरिएको छ । त्यसबेला आलमदेवी र किष्टले दुवईका लागि कामदार पठाएको खुलेको छ ।

अख्तियारले वैदेशिक रोजगार विभागको अन्तिम स्वीकृति शाखा र अध्यागमन कार्यालयको श्रम डेक्समाथि पनि छानविन थालेपछि अध्यागमन कार्यालयका कर्मचारीहरू अख्तियारको आवश्यक हस्तक्षेप भयो भन्दै सामूहिक सरूवा माग्न थालेका हुनाले तिनै कर्मचारीहरूले नै अवैध ढंगले कामदार उडाएको प्रमाणित हुन सक्ने भएपछि उनीहरू एउटा संवैधानिक आयोगमाथि खनिएका छन् । अवैध ढंगले रकम असुल उपर गरी मोटो रकम कमाउन सफल भएका कर्मचारीहरूले आफ्नो व्यवहार सुधार गर्नुको सट्टा अनावश्यक हस्तक्षेप भयो भनेर सरूवा माग गर्न जानुले उनीहरू जनताप्रति उत्तरदायी छैनन् भन्ने प्रमाणित भएको छ । जे होस् अख्तियारले कसैको दबाबमा नपरी वैदेशिक रोजगार विभाग र अध्यागमन कार्यालयमा हुने गरेको भ्रष्टाचारलाई जनतासामु ल्याउनै पर्दछ । त्यसो भएको खण्डमा मात्र भ्रष्टाचारमा कमी आउन सक्छ । भ्रष्टचारीहरूलाई कानुनी दायरामा ल्याउन नसक्ने हो भने भ्रष्टाचार नियन्त्रण गर्ने संस्थाहरूको औचित्यमाथि नै प्रश्न उठ्न सक्छ ।

नयाँ ट्याक्सी...

नम्बर समेत ८/१० लाखमा विक्री हुने गर्छ । यसरी ट्याक्सी व्यवसायीहरूले सेवाग्रहीलाई ठगी गर्दा समेत सरकार कानमा तेल हालेर बस्नुको पछाडि आर्थिक लेनदेन नै प्रमुख कारण रहेको छ ।

सरकारले अब कुनै ढिलो नगरी नयाँ ट्याक्सीको दर्ता खुलाउनु पर्दछ । नयाँ ट्याक्सी दर्ता खुलाएको अवस्थामा सेवाग्राहीले राम्रो सेवा पाउने र ट्याक्सी सञ्चालन खर्चमा समेत कमी आउने हुनाले अहिले लिँदै आएको ट्याक्सीको भाडादरमा समेत भारीमात्रामा कमी आउन सक्छ । अहिले ८ सय सिसीका मारूती ट्याक्सीहरू मात्र सञ्चालनमा आएका र ती ट्याक्सीहरू पुराना भएकाले प्रदुषण समेत व्यापक बढेको छ । हाल उपत्यकामा करिब नौ हजार ट्याक्सी रहेको अनुमान गरिए पनि धेरै ट्याक्सीहरू उपत्यका बाहिर सञ्चालित भएपछि सेवाग्राहीले भनेको बेला ट्याक्सी सेवा लिन सकेका छैनन् । कतिपय ठाउँमा ट्याक्सी नपाएर विरामी बीच बाटोमा मरेका थुप्रै उदाहरण छन् ।

सभासद्को...

यसको अर्थ सबै सभासद्को पारिवारिक रेकर्ड भारतीय दूतावास र दिल्लीसम्म पुग्ने भयो । सभासद्लाई परिचालन गर्न भारतलाई सजिलो पार्ने व्यक्ति को रहेछन ? त्यस्ता व्यक्तिको नाम भने खुल्न सकेको छैन ।

रेग्मीको...

अभियानसँग आवद्ध साधु सन्तहरूसँग तत्कालीन अध्यक्ष रेग्मीले भेटे पनि समस्या समाधानका बारेमा उनले केही बोलेनन् । उनलाई साधु समाजमा धर्नास्थलमा बसेकाहरूले गुठी संस्थानले जानकी मन्दिरको परम्परा नष्ट गर्न खोजेको आरोप लगाउँदै ज्ञापनपत्रसमेत बुझाएका थिए । ज्ञापनपत्रमा गुठी संस्थानका प्रमुख प्रशासक पञ्चलाल महर्जन र रत्नसागर मठका महन्त वैकुण्ठ दासमाथि कारबाहीको मागसमेत गरेका भए पनि रेग्मी त्यस विषयमा मौन रहेका हुनाले साधु सन्तहरूले आक्रोश व्यक्त गरेका थिए ।

सम्मानित सर्वोच्च अदालतले जानकी मन्दिरका वर्तमान महन्त रामतपेश वैष्णवको पक्षमा उत्प्रेषण आदेश दिए पनि सन्तहरूको आन्दोलन भने रोकिएको छैन । रेग्मीसँगको भेटमा महन्त रामतपेश दासले भने जबसम्म गुठी संस्थानका प्रमुख पञ्चलाल महर्जन तथा रत्नसागर गुठीका महन्त वैकुण्ठ दासमाथि कारबाही हुँदैन तबसम्म सन्तहरूको आन्दोलन नरोकिने बताए पनि तत्कालीन अध्यक्ष रेग्मी भने मौन रहेरै त्यहाँबाट फिर्ता भएका थिए । आफैँले आफ्नो कार्यकाल सफल भएको बताएका भए पनि रेग्मीको कार्यकालमा चुनाव हुनु बाहेक अन्य केही नभएको र भ्रष्टाचारसमेत बढेको हुनाले अब उनको कार्यकाललाई इतिहासले नै समीक्षा गर्ने एक राजनीतिक विश्लेषकले बताएका छन् ।

सेतो बाघ कोरियाली भाषामा

काठमाडौं । डायमण्डशमशेर राणा लिखित नेपाली उपन्यास 'सेतो बाघ' कोरियाली भाषामा अनुवाद भएको छ । सोमबार राजधानीमा आयोजित एक कार्यक्रममा कवि एवं लोकवार्ताकार तुलसी दिवसले सेतो बाघको कोरियन संस्करण सार्वजनिक गरे ।

कार्यक्रममा दिवसले प्रख्यात नेपाली उपन्यास सेतो बाघको चर्चा अन्तर्राष्ट्रिय विश्वविद्यालयमा धेरै रहेको बताउँदै नेपाली विश्वविद्यालयमा यसले कम स्थान पाएकोमा आश्चर्य प्रकट गरे ।

नेपाल कोरिया सहयोग परिषद्को पहलमा फेमिली एकेडेमियाका अध्यक्ष प्राध्यापक डाक्टर री कुन हुले कृति अनुवाद गरेका हुन् । उनले कार्यक्रममा पुस्तक अनुवादका क्रममा सँगालेका अनुभव बताए । साहित्यकार ग्रेटा राणाले गरेको अंग्रेजी अनुवादको आधारमा कोरियन भाषामा कृति अनुवाद रिएगको उनले बताए ।

परिषद्का अध्यक्ष अरूण रञ्जितले सेतो बाघको कोरियन संस्करणले नेपाल र दक्षिण कोरियाबीच रहँदै आएको सांस्कृतिक सम्बन्धमा इँटा थप्ने विश्वास व्यक्त गरे । कार्यक्रममा नेपालस्थित

दक्षिण कोरियाली राजदूतावासका प्रथम सचिव डेनिस काङले नेपाल र दक्षिण कोरियाबीच विभिन्न क्षेत्रमा रहिआएको जनस्तरको सम्बन्धलाई विकसित गर्न नेपाल कोरिया सहयोग परिषद्ले खेलेको भूमिकाको प्रशंसा गरे ।

कार्यक्रममा नेपाल र दक्षिण कोरियाको सम्बन्धलाई जनस्तरबाट प्रगाढ बनाउन अविस्मरणीय योगदान दिएबापत अरूण रञ्जित तथा आङदोर्जे शेर्पालाई फेमिली एकेडेमियाका तर्फबाट अध्यक्ष डाक्टर री कुन हुले मानार्थ प्रमाणपत्रसहित सम्मान गरेका थिए । डायमण्डशमशेर राणाले अनुवादक रीलाई लेखेको पत्रको सक्कलप्रति राणापुत्र रघु राणालाई कार्यक्रममा हस्तान्तरण गरियो । त्यस्तै, कृतिको अंग्रेजी अनुवादक ग्रेटा राणालाई पनि कार्यक्रममा सम्मान गरिएको थियो ।

अर्का मिस्टर क्लिनको अग्निपरीक्षा

काठमाडौं । पञ्चायतका मिस्टर क्लिन थिए- लोकेन्द्रबहादुर चन्द । उनी एकपटक प्रधानमन्त्री बने तर मन्त्रीको हैसियत सरह पनि बन्न सकेनन् । सुशील कोइरालालाई सबैले 'स्वच्छ छवि' भएको मानेका छन् । कमाण्ड गर्न नसक्ने कमाण्डर जस्तो रूपमा सुशीललाई चर्चा गर्न थालिएको छ । खास गरी उनलाई साथ दिने एमालेले देखाएको घुर्की र दिएको चेतावनीको राजनीतिक जवाफ दिन नसकेका सुशीललाई चन्द जस्तै 'मिस्टर क्लिन' को अर्थमा प्रचार सुरू भइसकेको छ ।

सुशीलको सादगी प्रसंशायोग्य छ । तर हिलोको किलोजस्तो भएर अहिलेको अन्यौलबाट निकास निस्कन सक्दैन । बोल्डनेस पटक्कै नभएका सुशील नाममात्रका मिस्टर क्लिनमा सीमित हुने देखिन्छ । अब हेर्न बाँकी छ, सुशील ठाउँ नपाएर मिस्टर क्लिन भएका हुन् कि साँच्चिकै मिस्टर क्लिन हुन् !

मदरसामा आतंककारी

वीरगञ्ज । वीरगञ्जस्थित भारतको महावाणिज्य दूतावासको रिपोर्ट र तराईका विभिन्न जिल्लाबाट आएको रिपोर्ट मिलाएर भारतीय दूताबासले मदरसाको आवरणमा आतंककारी गतिविधि बढेको भनेर आपत्ति प्रकट गरेको छ ।

भारतीय दूताबासले परराष्ट्र मन्त्रालयमा पटक-पटक नेपालमा आतंककारी गतिविधि बढेको, नक्कली भारू कारोबारीको आवतजावत सुगम ब□भएकोप्रति भारतलाई असुरक्षा बढेको चिन्ता प्रकट गरेको छ । भारतको मुख्य दृष्टि तराईका मुस्लिम समुदायतिर पर्ने गरेको छ र त्यहाँ मदरसा शिक्षाका नाममा पाकिस्तानी घुसपैठ बढेको भनिरहेको छ । स्मरणीय छ, मदरसा सिक्षालाई व्यवस्थित गर्न सरकारले तीन वर्ष अघि नै व्यवस्थापन समिति गठन गरे पनि त्यसपछि सरकारले कुनै वास्ता गरेको छैन । हालै नक्कली भारू काण्डमा पुनः अनिश अन्सारी र उनको ग्याङ डामिएपछि भारतको आपत्ति झन बढेको छ ।

नियमावली मस्यौदा समितिलाई १० दिनको म्याद

काठमाडौं । संविधानसभा तथा व्यवस्थापिका संसद् कार्यसञ्चालन नियमावली निर्माणका लागि नियमावली मस्यौदा समिति गठन भएको छ । समिति गठनसम्बन्धी औपचारिक प्रस्ताव बुधबारको संविधानसभा बैठकले अनुमोदन गरेको छ । समितिलाई मस्यौदा तयार पार्न १० दिनको समयसीमा दिइएको छ । सानो 'वर्किङ कमिटी' बनाउने प्रस्ताव सहमति नभएपछि योपटक पनि ४९ सदस्यीय मस्यौदा समिति गठन भएको हो । अन्तरिम संविधानको धारा ७८ अनुसार संविधानसभाले आफ्नो नियमावली आफैं निर्धारण गर्नसक्ने प्रावधान छ । सोहीअनुसार मस्यौदा समिति गठन भएको हो । समितिले संविधानसभा तथा व्यवस्थापिकाको कार्यसञ्चालन, सुव्यवस्था, समितिको गठन तथा अन्य काम कारबाहीबारे व्यवस्था गर्नेछ ।

यस्तै मस्यौदा समितिले अघिल्लो संविधानसभाका उपलब्धिलाई स्वामित्वग्रहणका विषयलाई पनि टुंग्याउनेछ । स्वामित्वको टुंगोसँगै नियमावलीमा संविधानसभा तथा संसदय□का विषयगत तथा प्रक्रियागत समितिको पनि औपचारिक रूपमा टुंगो लाग्नेछ । बुधबारको बैठकमा मस्यौदा समिति गठनको प्रस्ताव सर्वसम्मतले स्वीकृत गर्दै समिति गठन भएको हो । समिति गठनका लागि कांग्रेसका तर्फबाट सभासद् चिनकाजी श्रेष्ठले प्रस्ताव गरेका थिए भने, सो प्रस्तावको एमाले सभासद् भीम आचार्यले समर्थन गरेका थिए । नेतृत्वविहीन समिति गठन भए पनि समितिका सदस्यको नामावली भने टुंगो लागेको छ । सहमतिअनुसार मस्यौदा समितिमा कांग्रेसका आठ, एमालेका सात, एमाओवादीका तीन तथा राप्रपा नेपालका दुई सदस्य छन् । अन्य साना दल र स्वतन्त्र सभासद्का तर्फबाट २८ जना सदस्य तोकिएका छन् ।

अन्धविश्वास र कुरीतिमा लाग्दा जीवनमा आइपर्ने दुष्परिणाम बारे जन-साधारणलाई सचेत र शिक्षित बनाउन असल नागरिकहरु अग्रसर भई मार्ग निर्देशन गर्नुपर्दछ ।

नेपाल सरकार
सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालय
सूचना विभाग

सम्पादक/प्रकाशक : देवेन्द्र चुडाल, कार्यालय : बुद्धनगर, फोन : ४७८०२९५ मो. : ९८४१२५४८८५, काठमाडौं, कानूनी सल्लाहकार : त्रिलोकबहादुर चन्द, मो.९८४१२५९६९९,बजार व्यवस्थापक : गोकुल दुलाल (९८४९७८४४५५) मुद्रण : सुनगाभा प्रिन्टिङ प्रेस, बागबजार